

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JØRN KJØLLER

JENS MOGENSEN KJØLLER
alias
JAMES MORGAN KELLER
Hans liv og levned
på Bornholm
og i USA

Tiden på Bornholm

Jens Mogensen Kjøller blev født 06-04-1827 ¹⁾ på 7. vdg. Søndre Kirkebogård i Klemensker og blev døbt 22-04 i Skt. Klemens kirke. Han blev båret af udbygger Morten Andersens hustru på 8. vdg. Kjørsegårds gr. Faddere var Niels Mortensen på 8. vdg. gr., udbygger Svend Mogensen Kjøller og Margrethe Kirstine Kjøller ibidem samt Bodil Mogensdatter i Rø. Han blev konfirmeret i Skt. Klemens kirke 02-04-1842.

Hans forældre var gårdmand **Jens Mogensen Kjøller** og **Anniche Margrethe Jørgensdatter**. De havde foruden Jens fået, **Peder Jørgensen Kjøller** født 30-03-1824 samt en datter, **Margrethe Kirstine Kjøller**, født og død i 1829. Jens mistede sin moder 25-06-1831. Ca. et halvt år efter giftede faderen sig med **Kirstine Clausdatter**. Herefter fik Jens tre halvsøskende, nemlig **Mogensine Margrethe Kjøller** født 09-05-1833, **Marie Katrine Kjøller** født 09-02-1835 og endelig **Hans Hildebrandt Kjøller** født 24-04-1838. Familien flyttede 1834 til 52. slg. Rømeregård i Vestermarie, hvor de boede indtil 1843. Dette år mageskiftede Jens senior gården med 39. slg. Bølstedgård i Klemensker. Jens og Peder voksede op sammen med de tre yngre søskende i en hårdt arbejdende, lykkelig familie, hvor forældrene lærte dem at være venlige, ærlige og at tilbede Gud. Jens havde allerede fra sin ungdom en stærk interesse i religion. Han gik i skole og hjalp hjemme på gården, når skolen var færdig, som alle andre børn. Selvom han gik i skole, kunne han ikke skrive sit eget navn ved underskrivning af skøder, der er det med ført pen! Han blev som alle mænd, når han nåede den alder, optaget i Bornholms Milice. I optegnelser om Jens, fra hans efterkommere i USA, fortælles det, at han var på jagt ekspedition efter hvaler, da han var 15-16 år gammel. Dette kan ikke bekræftes af af- og tilmeldingerne i kirkebøgerne eller Waterschoutprotokollerne fra København, hvor al mønstring af skibsmandskab blev noteret. Jens boede hjemme indtil sit bryllup 13-06-1847 i Skt. Klemens kirke med:

NY KIRKE

Karen Margrethe Fallentin blev født 09-07-1821 på Vellensgårds gr. i Nyker og døbt 27-09 i Nykirke. Hun blev båret af præstens hustru Trine Schrøder. Faddere var gårdmand Hans Kofoed på 14. slg. Almegård, gårdmand Jens Pedersen på 4. vdg. Frigård, Hans Nicolai Holm på 14. slg. og Lisebeth Rømer fra Vellensgård. Karen blev konfirmeret 08-10-1837 i Nykirke. Da er hun tjenestepige på 12. slg. Søndergård. Hendes forældre var udbygger **Vallentin Pedersen** og **Margrethe Hansdatter**. Karen tjente på præstegården ved FT 1840. Hvor hun senere tjener og er ved FT 1845 vides ikke, måske over, men 29-11-1846 er hun meldt flyttet fra Nyker til Klemensker. Denne flytning må dog være sket før, da hun får sit første barn 27-11-1846, mens hun logerer på 37. slg. Munkegård, i Klemensker. 37. slg. lå ca. 400 m fra Bølstedgård, hvor Jens boede.

Dette barn var **Jens Peder Kjøller**, som blev døbt hjemme. Han dør 10-01-1847, før dåben når at blive konfirmeret i kirken. Han begravnes på Skt. Klemens kirkegård 16-01. At Jens og Karen ikke er blevet gift, før de får deres første barn, beror sikkert på at Jens unge alder. Han er lige blevet 20 år, da de bliver gift i 1847.

11. januar 1847 sælger Peder Jørgensen Kjøller til sin broder og ungarl, Jens Mogensen Kjøller, parcellerne nr. 14 og 15 på 8. vdg. Kjørsegårds gr. samt sit hus på 47. slg. gr. Salgssummen er 200 Rbd. samt undentag til den forrige ejer **Jørgen Pedersen** og hans datter **Ane Elisabeth**. **Se tillæg 1** Her bor de ved deres bryllup. Forlovere er udbyggere Casper Kofoed på 47. slg. gr. og Mads Mogensen Kjøller på 26. slg. Øster Pilegårds gr.

Næste barn er **Janus Hesychius Kjøller**, han fødes 18-11-1847, mens de bor på 49. slg. Nørre Skarpeskadegårds gr. Han døbes i Skt. Klemens kirke 26-11 og bæres af udbygger på 47. slg. gr. Casper Koefoeds hustru Engelline Møller. Faddere: Udbygger Peder Jørgensen Kjøller på 39. slg. Bølstedgårds gr., udbygger Vævest Peder Vest på 4. vdg. Lundsgårds gr., udbygger Hans Jensen på 49. slg. gr., Oline Vilhelmine Vest på 4. vdg. gr. og Christine Holgersen på 49. slg. gr. Ifølge kirke-bogen flytter de 6. februar 1848 til Rø, hvor de bor på 11. slg. Gildesgårds gr., men i et skøde udstedt af Jens d. 9. dec. 1847, siger han, at han allerede da bor i Rø. Medens de bor her, dør Janus af hoste, sikkert kighoste, 13-02-1848 og begravnes på Rø kirkegård 19-02. Herfra flytter de 23. maj til Klemensker.

Som nævnt ovenfor sælger Jens sine parceller samt hus i Klemensker 09-12-1847. De sælges til Casper Henrich Kofoed for 300 Rbd.

Se tillæg 2

I Klemensker slår de sig ned på en pc. til 39. slg. Bølstedgård. På denne parcel nr. 10, matr. nr. 47g, har de et hus samt en stubmølle. Hvornår de har fået dette overdraget til ejendom, kan ikke ses i skøde-og panteprotokollen.

Her fødes deres 2 næste børn. Først **Theodor Julius Othenius Kjøller** 16-11-1848. Han døbes 10-12 i Skt. Klemens kirke og bæres af Fallen Fallentinsens hustru Engeline. Faddere: Peder Jørgensen Kjøller 39. slg. gr., Jens Mogensen Kjøller ibidem, Casper Henrik Koefoed 47. slg. gr., Mogensine Margrethe Kjøller og Signe Larsdatter der logerer på 37. slg. gr. Han er det eneste barn, der når frem til Utah sammen med forældrene.

Derefter kom **Julius Peder Kjøller** født 17-09-1850 og døbt 14-10 i Skt. Klemens kirke, hvor han blev båret af Mogens Svendsens hustru Margrethe på 40. slg. Træbenegård. Faddere: Udbygger Fallen Fallentinsen i Nyker, gårdmand Jens Mogensen Kjøller 39. slg., udbygger Christen Hansen logerende på 39. slg. gr., Jensine Larsdatter, samt Marie Kjøller på 39. slg. gr. Julius drukner i en lergrav i Vestermarie 19-05-1853 og begravnes på Vestermarie kirkegård 24-05.

De flytter fra Klemensker til Vestermarie 01-11-1851, men er først noteret i afgangsbogen i nov. 1852. Her bor de på 16. vdg. Holmegårds gr.

Sidste barn født på Bornholm er **Annine Margrethe Kjøller**, født 07-09-1852 i Vestermarie. Forældrene var enige om, at hun ikke skulle døbes, selvom kun faderen var mormon. Bemærkning i Vestermarie kirkebog. Annine dør og begravnes under rejsen over Nordatlanten i januar-februar 1854. Jens har været tjenestekarl, parcellist, møller og husmand på Bornholm.

10-04-1852 sælger Jens sin ejendom i Klemensker til Jens Andersen Munch for 450 Rbd. Han siger i skødet, at han bor i Klemensker, men efter kirkebogen har han jo taget ophold i Vestermarie på 16. vdg. Holmegårds gr. i 1851. Her dyrkede de hør og bær. Der er kun ca. 1 km mellem Bølstedgård og Holmegård.

Se tillæg 3

Hvis man ser på et kort over Bornholm, vil man kunne se, at de har boet indenfor et område dækket af en cirkel med en radius på ca. 5 km. Der skal så lige ses bort fra de få måneder, de boede i Rø.

Lige før deres første møde med mormonerne havde Jens og Karen sammen med andre siddet hjemme og spillet kort og drukket hjemmelavet øl. Så bemærkede en af dem: ” Vi er forældre til børn og vi er ikke noget godt eksempel for dem”. Idet de drøftede dette, lovede de hinanden at leve et bedre liv.²⁾ Denne gruppe accepterede med glæde læren om evangeliet, som den blev udlagt af mormonernes ældste, da de kom til Bornholm. Ja, forholdet var det, at alle i gruppen sluttede sig til Jesus Kristi Kirke af de sidste Dages Hellige. The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, herefter kaldet LDS. Jens blev døbt og konfirmeret som medlem af LDS 08-07-1852 i Rønne af ældste Ole Svendsen. Karen blev døbt d. 7. december samme år.

Mormon missionærer på Bornholm

De første missionærer fra LDS kom til Bornholm 06-06-1851³⁾. Det var Andreas Aagren og L. J. Ipson (sikkert døbt Ipsen). Efter at have holdt nogle få møder på øen, vendte de begge tilbage til København, hvor de gav en ugunstig rapport om udsigterne for at forkynde evangeliets ord på øen. Fiaskoen var delvis Broder Ipson skyld på grund af hans ukloge ledelse. Han var blevet udstødt af LDS 20-06-1851. Snart efter returnerede Broder Aagren til Bornholm, og to søstre Bentsen, begge fra øen, som var blevet døbt i København, tog også hjem for at aflægge vidnesbyrd for deres venner og familie. Evangeliets sæd faldt på åndsbeslægtet jord og 10. juli 1851 blev fem personer, de første frugter af evangeliets forkyndelse på Bornholm, døbt af Broder Aagren. Næste dag døbte han to mere. Sidst på måneden ankom ældste Hans Peter Jensen som missionær fra København og han konfirmerede dåben af de syv, som var døbt af Broder Aagren, ligeledes døbte han flere konvertiter. Fiskerlejet Arnager blev mormonismens vugge på Bornholm og Jens Nielsen, der døde som et trofast medlem af kirken i Newton, Utah, var den første mand, der blev døbt på øen.

Forfølgelse af missionærer

De ældste, Hans Peter Jensen og Hans Larsen, ledsaget af Jens Jørgensen, en lærer, landede på øen 10. oktober 1851. Andreas Aagren, som arbejdede der, var blevet ordineret ældste under et besøg i København. Brødrene følte sig stærke nok i tro og kraft til at indtage øens vigtigste by, Rønne. Til det formål lejede de en større bygning, hvor de ville undervise folk. De fandt hurtigt ud af, at oppositionens kraft og ondskab ikke sov. I begyndelsen kom oppositionen kun i skikkelse af falske udsagn og ulogisk argumentation, men disse havde den effekt, at det vakte vrede i den mere tankeløse og uregerlige klasse af folk. Det resulterede igen i stor tumult og mobning af missionærerne. Mens ældste Hans Jensen og hans ledsager, Hans Larsen, forkyndte for en stor forsamling i deres lejede hus i Rønne 24. oktober 1851, brød stormen af forfølgelse for alvor løs. En mand ved navn Beck gav signalet og tændte ondskabets ild i de mobbere, som var kommet til mødet. Brødrene blev straks trukket ud af huset, ud på gaden, omringet af mobbere og forhånet. Ved mellemkomst af en hr. Wulf og en hr. Hermansen, som tog brødrene ud af hænderne på pøblen, slap disse for yderlige kvæstelser af kroppen og nåede deres logi i sikkerhed. Snart efter disse oplevelser havde ældste Jensen imidlertid den glæde at døbe elleve personer på øen; atten var før blevet døbt her.

Søndag 23. november brød det fjendtlige element ud i åben voldsomhed på Bornholm. Broder Jens Jørgensen, som på det tidspunkt arbejdede som missionær på øen, havde arrangeret at holde et møde i Broder Jens Peter Didriksens hjem i Aaker, der da blev fyldt med mennesker. Så snart Broder Jørgensen begyndte at tale, blev han afbrudt af flere fra den larmende hob og udsat for spot og trusler. Snart tog de voldeligt fat i ham og trak ham udenfor huset ved håret, rev hans klæder i stykker og mis-handlede ham på andre måder. Ældste Ole Christian Nielsen, som var blevet udnævnt til at præsidere over LDS på Bornholm i forbindelse med Broder Jens Jørgensen, ankom 24. november 1851 til øen.

Torsdag 27. november 1851, da de to missionærer fredeligt gik på vejen mod Aaker, blev de stoppet af bøller, som sagde, at de var sendt ud for at arrestere dem. Disse mænd, som var bevæbnede med tunge køller, påstod, at de førende mænd i sognet ønskede at få en snak med mormonerne, men da de kom til det udpegede sted, blev de bare forhånede og truet med pisk og prygl og beordret til at forlade nabolaget uopholdeligt. De blev endda fortalt, at deres liv ikke ville være sikre, hvis de nogensinde igen viste sig i Aaker sogn. Mellem fyrrer og halvtreds mænd var til stede ved denne lejlighed og sognets sandemand kunne kun love dem foreløbig beskyttelse. Brødrene påberåbte sig, at de som fredelige borgere havde ret til at befærde landets offentlige landeveje, hvornår de lystede, men han ville ikke bare et øjeblik lytte til deres bøn. I et vredt tonefald beordrede han dem til at forlade stedet, og således var brødrene nødt til at følge med hans mænd, som fanger.

Mens de gik på vejen, blev ældste Nielsen slået på kinden af en af mobberne og såret, så blodet løb frit. Efter at have nået sognegrænsen, fik brødrene tilladelse til at gå frit, men mobberne, som synes at beklage dette, forfulgte dem på ny, men overhalede dem ikke. Idet de fulgte Frelserens påmindelse

”hvis de forfølger dig i en by, flygt til en anden”, fortsatte missionærerne deres arbejde med uophørlig energi i andre dele af øen.

Da de ældste Ole Christian Nielsen og Jens Jørgensen tog ophold for natten hos Jens Nielsen (den første LDS konvertit på Bornholm) i det lille fiskerleje Arnager 2. december 1851, gjorde folk fra det omliggende landddistrikt, som havde hørt om tilstedeværelsen af ”Mormonerne” ældste, forsøg på at komme ind i fiskerlejet med det formål at piske ”Mormonerne”. Men så snart at beboerne i lejet blev klar over dette, bevæbnede de sig hurtigt med køller, økser, jernstænger samt et gammelt haglgevær og drev mobberne væk, ”for” som de sagde, ”Mormonerne lærer os de korrekte doktriner og derfor vil vi forsvare dem”. De fleste af de mænd, som forsvarede missionærerne ved den lejlighed, tog snart derefter imod evangeliet og emigrerede til Utah. Blandt dem var afdøde Didrik Jacobsen Funk (Lund) fra Plain City, Utah; Mons P. Ipsen, Jens Kofod, Peter Poulsen, George K. Riis, Hans Thorsen og andre. Arnager var i mange år et af hovedopholdsstederne for missionærerne, som arbejdede på Bornholm. På øen fortsatte forfølgelserne også i den første del af 1853. Således på et møde holdt i Klemensker sogn søndag d. 30. januar, hvor en flok på omkring halvtreds mænd splittede mødet og mishandlede de ældste Chris G. Larsen og Christopher O. Folkmann og en Søster på en skrækkelig maner.

Ved flere lejligheder var LDS’ere, og især missionærerne, genstand for brutal behandling, men under forfølgelserne blev nogle af de ærlige af hjertet medlemmer af LDS ved dåb på Bornholm.

James Morgan Keller Jr. på Bornholm

James Morgan Keller Jr. fra Mink Creek i Idaho kom som missionær til København 28. august 1889. Ved slutningen af sin første mission fik ældste Keller og ældste Jens H. Kofoed givet den opgave, at de skulle returnere til Bornholm for at undervise deres slægtninge.

Her følger uddrag af James journal:

Søndag 26. april 1891. Deltog i møder på Sonnes sted, et kl. 10, et kl. 14 og et kl. 18. Gode instruktioner blev givet af Apostel Brigham Young og andre ældste fra Zion (Utah).

Mandag 27. april 1891. Jeg og broder Jens H. Kofoed gik ombord damperen ”Thor”, som bar os sikkert til Rønne, Bornholm, hvor vi ankom kl. 1700. Vi kom så til det lille rum, de to missionærer havde lejet i Airnegade (Almegade f. a.) 296, hvor jeg logerede.

Tirsdag 28. april 1891. Besøgte flere af mine slægtninge i byen. Deres navne er som følger: J. O. Kjoller, J. P. Kjoller, Anton Kjoller (Jens Olsen Kjoller, Janus Peter Kjoller og Anthon Julius Kjoller, fætre, f. a.) Marena Nielsen og andre af familien, hvis navne jeg ikke kan huske.

Onsdag 29. april. Janus Kjoller skulle ud på landet, hvor hans broder og fader levede. Han inviterede mig på en køretur med sig og det gjorde jeg. Boede hos hans broder Saures Kjoller (Victor Laurits Kjoller på præstegården i Østerlars, f. a.)

Fredag 1. maj. Besøgte min onkel Per Jorgen Kjoller (Peder Jørgensen Kjoller i Østerlars, f. a.) og kom så til Rønne, Bornholms største by, 2,5 danske mil.

Lørdag 2. maj. B. Koford og jeg besøgte hr. Carl Andersen og havde en ganske god samtale om evangeliets principper.

Søndag 3. maj. Deltog kl. 1600 i møde i den lille stue i Almegade, hvor der kun var få tilstede. Blev i byen og underviste fremmede og slægtninge.

Søndag 10. maj. Vi holdt igen et lille møde kl. 1600, den sædvanlige tid, men kun 5 var til stede.

Mandag 11. maj. Broder Koford og jeg gik til den lille landsby Hasle, to danske mil nord for Rønne, hvor jeg opholdt mig hos min tante Mary Jensen (Marie Cathrine f. Kjøller, hans faster, f. a.), men hun ville ikke høre noget om evangeliet og sagde, at mormondoktrinen var falsk. Hun kunne dog ikke bevise, at det var sådant fat. Jeg fortalte hende, at jeg kunne bevise, at det var den eneste plan, hvormed den menneskelige race kunne blive reddet og at det var sådan ifølge biblen og at Joseph Smith var Guds profet.

Tirsdag 12. maj. Tante Mary tog mig op til Jens Larsen samt nogle slægtninge til min far. Han var ikke hjemme. Jeg havde en god samtale med hans kone, men hun sagde, at hun var frelst og at mormoner var de værste af alle. Så bragte jeg mit vidnesbyrd for dem. Min tante gik så, idet hun bød mig farvel, men hun indbød mig ikke til at komme igen. Fru Larsen inviterede mig på en kop kaffe, som jeg tog og sagde derefter farvel til hende og hendes moder. Hun inviterede mig til at kigge ind igen, hvis jeg kom forbi. Derefter gik jeg op dertil, hvor broder Koford logerede. Der talte vi med adskillige fremmede og blandt dem var frøken Ipsen og en doktor, som var kone til en broder James Ipson i Mantua. Derefter gik vi til en broder af J. Koford og fik logi for natten. Han behandlede os meget pænt.

Onsdag 13. maj. Vi fortsatte vores rejse nordpå. Stoppedes hos broder J. Larsen og fik middagsmad. Vi fortsatte vores vej til "Ruiner af en konges palads" kaldet "Slot Hammershus Borg Ruiner" og gen-nem de nuværende landsbyer Sandvig og Allinge til min farbroder H. H. Kjoller (Hans Hillebrandt Kjøller, snedkermester, f. a.) Jeg spurgte ham om natlogi, men han nægtede at huse mig, fordi jeg var mormon. Derefter gik vi til Kofords broder og fik logi.

Torsdag 14. maj. Vi forlod Allinge og på vores vej besøgte vi hr. Peter Kjoller, hvor min morbroder Hans Vallentin, 91 år, var så gammel, at jeg ikke kunne snakke med ham. Jeg besøgte også andre af min fars slægtninge, men de havde så travlt, at de ikke havde tid til at snakke med mig. Jeg spurgte også en af dem om natlogi, men de sagde, at det kunne de ikke. Vi kom så til en af broder Kofords brødre og fik natlogi. Han hed Andreas Koford.

Fredag 15. maj. På vejen besøgte vi en hr. Andersen Koford, som havde været i Utah for 7 år siden. Han havde aldrig været mormon, men talte meget gunstigt om os som mennesker. Vi besøgte flere på vores vej gennem landet, men alle havde for travlt til at snakke med os. Til sidst kom vi til Rønne.

Lørdag 16. maj. Tilbragte dagen med at besøge folk i byen o.s.v. Broder M. Nielsen kom hjem fra København, hvor han havde besøgt sin fødestavn. **Dette var det sidste notat i dagbogen.**

I juni 1891 sejler en anden gruppe af emigrerende LDS'ere, 42 sjæle, heraf 10 fra Norge, fra København og Christiania for Utah. De blev ledsaget af følgende returnerende ældste nemlig: Ole H. Berg, John Elof Johnson, James M. Keller Jr. og Pehr Cronquist.

Opbruddet og rejsen til København

Jens og Karen delte sammen med mange af de danske LDS'ere længslen efter at emigrere til Zion. (Utah f. a.) Mindst 3 faktorer influerede på denne beslutning. Kirkeledere opmuntrede til samling i

Zion; en generel ånd om samling er bevist af det store antal af danske LDS'ere, som gjorde det; og der var et element af religiøs forfølgelse i Danmark på den tid, som også ramte Jens og Karen. Vi kan ikke vide, hvordan disse faktorer influerede Jens og Karen, men de bestemte sig for at emigrere til Zion. Den beslutning krævede, at de solgte alt, det de kunne uden hensyn til hvad de kunne for det, for at få tilstrækkelige midler til afholdelsen af udgifterne til rejsen til Amerika. 5. december 1853 ⁴⁾ forlod Jens, Karen og de 2 børn, Theodor og Annine, Vestermarie for USA på deres træk til Zion. De rejste fra Vestermarie sammen med følgende 3 familier: 1) Hans L. Munch 32 år, Kristine Olsen 26 år og Lauritz P. Munch ¼ år, 2) Jørgen Jørgensen 41 år, Karen Kir. Andersdatter 44 år, Caroline Kir. Olsen 18 år, Signe K. Jørgensen 16 år, Ane M. Jørgensen 12 år, Lauritz P. Jørgensen 10 år, Thea I. E. Jørgensen 6 år og Jørgen P. Jørgensen 3 år, 3) Jens Ipsen 30 år, Kathrine E. Andersdatter 36 år, Caroline E. Kir. Nielsen 15 år, Elisabeth A. Nielsen 13 år, Hansine K. Nielsen 10 år, Hans P. Nielsen 8 år, Jens P. Ipsen 6 år, Ane K. Ipsen 4 år og Katrine E. Ipsen 1 år.

Rejsen til København må være foregået med en postjagt på den tid af året, idet postdamperen kun sejlede i sommerhalvåret. Det kan have været en drøj tur i en december måned! Her sluttede de sig til andre LDS'ere fra hele landet og missionærledere fra LDS organiserede dem i grupper under mere erfarne ledere til den lange tur.

København til Liverpool

De følgende beretninger relaterer til Jens og Karens emigrationsgruppe. ⁵⁾

En hel del af de nylig døbte konvertitter i Danmark besad betydelige midler, og da modet for emigration til Amerika var almen i alle grene af Kirken i hele Missionen, gjorde de velbegerede næsten øjeblikkelig foranstaltning til at sælge deres besiddelser og vandre til Zion. De uophørlige forfølgelser som var almindelige imod medlemmerne af Kirken i næsten alle dele af landet, forøgede også længslen efter at emigrere, og hellere end at vente, foretrak en del at sælge deres hjem til halv pris, hvis de ved at gøre det, kunne få de nødvendige midler til at afholde udgifterne til rejsen.

Under disse omstændigheder manifesterede ånden af broderkærlighed sig i sin bedste form. Under dens Guddommelige indflydelse huskede de rige LDS'ere deres fæller i religionen og udstrakte til dem den materielle hjælp og bistand som altid karakteriserede Guds LDS'ere. På denne måde blev hundrede af de fattige, hvis chancer for at emigrere til Zion, med hjælp af deres egne midler, næsten var udenfor rimelige forventninger, hjulpet af deres mere velhavende brødre. Gennem spalterne i "Skandinaviens Stjerne", Kirkens organ i Skandinavien, blev der givet letfattede og nøjagtige in-struktioner til emigranterne, som næsten alle var ubekendte med en rejses hændelser. Det er en kends-gerning, at der var mange iblandt dem, som i løbet af deres foregående oplevelser i livet, aldrig havde haft lejlighed til at gå længere fra deres hjem end til den nærmeste markedsby. Det var derfor ikke nogen let opgave, for de ældste fra de forskellige grene og konferencer i Missionen, at planlægge og arrangere alting for emigranterne og byrden hvilede tungt særlig på de præsiderende brødre i København, hvor hovedkvarteret for Missionen var lokaliseret.

I sidste del af december 1853 lykkedes det imidlertid præsident John Van Cott at slutte de nødvendige kontrakter for transport, etc. og om eftermiddagen 22. december 1853 afsejlede sæsonens første, som også var det tredje emigrantselskab fra Skandinavien (301 sjæle), fra København, ombord på damperen "Slesvig" under ledelse af Christian J. Larsen. Han var blevet løst fra sin aftale i Norge og havde fået tilladelse til at emigrere til Zion.

En stor skare havde samlet sig på kajen i København for at overvære afsejlingen af "Mormonerne" og en hel del bitterhed og nag blev vist. Præsident John Van Cott fulgte med emigranterne så langt som til England og under hans fravær fra Skandinavien, tog ældste Peter O. Hansen midlertidig ledelsen af Missionen.

De sejlede over Østersøen til Kiel, herfra med tog via Elmshorn til Glückstadt ved Elben, videre med damper til Hull og endelig til Liverpool med tog, som de nåede sikkert 28. december.

En medpassager fra København, Mads Frederick Theobald Christensen, ⁶⁾ beskriver rejsen over vandet til Kiel.

” 20. december 1853 gik vi ombord i damperen, som forlod København sent om eftermiddagen. Vi sejlede tværs over Østersøen den nat og ankom til Kiel næste morgen. Skibet var ikke stort, men bølgerne på søen var og vi rullede betydeligt, så mange var søsyge”. Hans videre kommentarer til rejsen fra Glückstadt til Hull. ”Vi krydsede Nordsøen med damper og ankom sikkert til Hull efter en noget hård rejse, ledsaget af megen søsyge, som ikke rørte mig, heldigvis”.

Om denne rejse skriver tyskeren Hans Hoth. ⁶⁾

22. december 1853 returnerede jeg til Hamburg og rejste den 23. med mormonmissionæren og flere mormoner fra Holstein og Hamburg til Elmshorn. Her mødte jeg min kone og børn og tæt på 300 mormoner fra Schleswig, Danmark og Sverige. Enhver måtte betale for rejseudgifterne til Elmshorn. Vore agenter for den videre transport var Morris & Co's kontor i Hamburg. Prisen fra Glückstadt til New Orleans var 38 preussiske dalere for voksne og 32 for børn.

23. december gik vi ombord i den engelske damper ”Queen of Scotland”. Her fandt vi vores illusioner sørgeligt bristet. Vi havde forestillet os, at vi skulle rejse med et skib, som var udrustet til at sejle med emigranter; men måtte stille os tilfreds med at gå ombord i et fragtskib og vi blev ikke behandlet bedre end almindeligt stykgods eller ballast. Vi lå alle sammen med vores bagage i et lastrum og måtte krybe og kravle over til den ene side af skibet. Mange familier blev helt skilt fra hverandre og det var umuligt at tænke på at sove. En dansker, 82 år gammel, døde i dag.

24. december afsejlede vi. Man så dårligt et eneste smil længere og vi var i en bedrøvelig stilling. Varm mad eller varme drikke var uopnåelige; de fleste af passagererne var søsyge og de som ikke var det, kunne blive det, ved at høre de syges stønnen og gråd. Skibet havde været lastet med kul og vi var alle sorte som negre af kulstøv. Vi tilbragte de næste 3 dage og 2 nætter i denne trøstesløse tilstand. I denne periode havde vi ikke stormvejr men vinden var konstant imod og hen imod aftenen d. 27. ankom vi til Hull. Vi tilbragte natten på vores sædvanlige plads ombord. Et dansk barn, 4 uger gammelt, døde i dag.

27. december modtog vi ordre om at gøre os klar til fortsættelsen af rejsen. Da vi og vores bagage allerede var blevet undersøgt af kontrollen, blev vi taget til jernbanestationen kl. 1400. Vores bagage blev ombord og skulle komme med næste tog. Vi var ikke tilfredse med dette arrangement; men ønskede at tage vores ting med os. Vi begyndte at skændes med agenterne; men måtte give efter og forlod Hull uden vores bagage. Jeg så intet til Hull, udover de gader, vi gik gennem for at nå jernbanestationen. Selve jernbanestationen var smuk og imponerende. Havnen var ligeledes meget smuk. Vi tog af sted mod Liverpool med et særtog kl. 1500 og kom gennem byerne Howden, Selby, Normington, Brandford, Leeds, Hudbersfield, Manchester og Bolton. Da det blev mørkt tidligt, så jeg lidt eller ingenting af alle de byer og landet, vi passerede gennem. Landskabet rundt Hull var kønt, fladt og frugtbart.

Længere væk var det mere bjergfuldt. Jernbanen lå hyppigt på et højere niveau end byerne og landsbyerne og sommetider løb den også på meget lange strækninger under jordens overflade. Fra Hull til Liverpool er der 140 miles. Kl. 2200 ankom vi til Liverpool og blev modtaget af en agent fra Morris & Co, som fordelte os på 2 hoteller. Det sted hvor jeg og min familie blev indlogeret er kaldt ”Rheinischerhof” i Paradis Street. Ejerens navn er Stein. Han var en tysk jøde; men en venlig og behagelig mand.

Vi fik alle en grundig vask og enhver var tilfreds med betjeningen. Liverpool er en pæn by, har en overordentlig god havn og brede gader, men de var meget beskidte. Her er en betydelig handel og trafik. Der er mange store og skønne butikker i byen og ligeledes mange fabrikker.

I størrelse og skønhed oversteger jernbanestationen alt, hvad jeg hidtil har set. Hver halve time afgår et tog til byerne, som ligger omkring Liverpool. Så vidt som man kan se, bor der mange rige folk her; men jeg har aldrig set så mange fattige folk og tiggere i en by, som jeg har set her. På denne tid af året, hvor det stadig var temmelig koldt og der var sne på jorden, så man voksne og børn gå barfodet rundt og tit næsten helt nøgne. På hvert eneste gadehjørne og i hver gade er der tiggere, som stopper en. I dag døde en 70-årig dansk dame.

Vi var i Liverpool til den 31. Kl. 1000 modtog vi instruktioner eller for at være mere korrekt, blev vi beordret at gå ombord. Da vores bagage ikke var ankommet fra Hull og skibet endnu ikke var rent og i

orden, nægtede vi at adlyde ordren, men i morgen er det helligdag og alt havde at være stille og fredfuldt. Ydermere truede de med at efterlade os og lade skibet afgå uden os, hvis vi ikke adlød ordren, hvorved vi ville miste vore gode penge. Til sidst lovede agenterne at bringe al bagage ombord på skibet, og kun da gik vi ombord på tremasteren, "Jesse Munn" med kaptajnen Duckitt.

Vi havde kun været ombord i nogle timer, da vi fandt os selv lige så meget eller lignende snydt og skuffet som i Glückstadt. Agenterne og besætningen behandlede os, som de fandt for godt og vi måtte helt danse efter deres pibe. Vi blev i havnen natten over. Jeg lejede et sted at sove i 2. klasses kahyt, da jeg ikke brød mig om rummet nedenunder. Vi var 27 tyskere og 4 danskere i denne kabine. For denne indkvartering betalte vi hver 1 specie.

Christian J. Larsen ⁽⁶⁾, leder af gruppen, beretter følgen om samme tur:

23. december 1853. Vi fik noget varmt at drikke og var snart travlt beskæftiget med at få vores bagage ombord i toget. Jeg ydede hjælp til søster Tolman, som havde et anfald eller krampetrækninger. Jeg måtte klare noget forretning med Hr. Bertinge, agent for Morris Kompagniet.

24. december. Kl. 0700 tog vi af sted til byen Glückstadt, ankom der kl. 1100. Vi blev alle jaget ind i en stor hal, hvor vi fik noget varmt at drikke og senere bragte vi vores bagage ombord på damperen "Queen of Scotland". Jeg skrev et brev til præsident van Cott givende en redegørelse om den foreløbige rejse. Ældste Daniel Garn kom med 33 tyske hellige, som sluttede sig til vores gruppe, dette bragte vores antal op på 354 sjæle.

25. december. Kl. 070 startede vi ned ad floden Elbe og mødte nogen vanskelighed med is men kom ud all right.

26. december. Vinden var gunstig, da vi satte kursen mod Hull kl. 0700. En dreng, 9 måneder gammel og søn af broder Andersen, døde i dag.

27. december. Et barn af Jens Andersen døde og blev begravet i havet i dag. Mellem 1700 og 2000 nåede vi Hull. Broder Sven Larsen og jeg gik i land og tog logi for natten. Broder Peter Jensen fra Hals døde og skibsgruppen deltog i hans begravelse.

28. december. Efter at have fået vores bagage ombord i toget forlod vi Hull omkring kl. 1400 og ankom til Liverpool kl. 2300. Efter at have fået en skål varm suppe, gik vi alle i seng, hvilket var en skøn hvile for alle.

29. december. Jeg besøgte præsident Franklin D. Richards på Missionskontoret og senere på dagen tog jeg en slentretur ud i byen. Om aftenen havde vi et møde og ældste Daniel Garn tilskyndede, at de 33 tyske emigranter skulle inkluderes i gruppen under min ledelse. Dette blev godkendt. Johannes Bohn var foreslået og støttet som skriver og protokolfører for gruppen. Flere af brødrene talte ved mødet, givende gode efterretninger og råd. Fra dette tidsrum til den 1. januar var alle travlt optaget med at bringe deres bagage og dem selv ombord det store sejlskib. "Jesse Munn".

30. og 31. december. Jeg skrev et brev til præsident Van Cott og ligeledes til min broder C. G. Larsen på Bornholm. I dag kom alle emigranterne ombord på skibet. En ældre kvinde, moder til Christian Kjær, døde her.

1. og 2. januar 1854. I selskab med flere andre tog jeg en slentretur op i byen. Senere den dag blev proviant uddelt i henhold til antallet af personer i hver familie og skibet blev bragt ud af dokken og ankret op på floden.

Liverpool til New Orleans

1. januar 1854 gik emigrantgruppen ombord i skibet "Jesse Munn" som var blevet chartret af Præsidentskabet i Liverpool, for transport af de skandinaviske LDS'ere. I forening med nogle få tyske LDS'ere var deres antal steget til omkring 335 sjæle. (354 f. a.) "Jesse Munn" blev bugseret ud ca. 6 miles af en damper og kastede så anker. Gruppen afsejlede d. 3. januar 1854.

Den chartrede tremastede råsejler "Jesse Munn" var et af de canadisk byggede skibe solgt til engelske ejere. Ældste Christian J. Larsen præsiderede over emigranterne og kaptajn John Duckitt var skibets fører.

Oplysninger om skibet findes i "Ship, Saints, and Mariners" side 116: Navn: Jesse Munn. Skib: 875 tons: 142 fod gange 23 fod. Bygget: 1852 i Bathurst, New Brunswick, Canada.

Skibets navn er blevet stavet "Jesse Munn" og "Jessie Munn" i forskellige kilder. Imidlertid er det førstnævnte registreret både i Liverpool registreringen og Lloyd's register. Tremasteren havde et dæk og et poopdæk, en kvadratisk agterstavn og en kvindebuste som galionsfigur. Hovedrederne af skibet var H. T. Wilson og skibets fører John Duckitt. I 1868 blev "Jesse Munn" opgivet på Saint Peter's Bank. Gruppen satte sejl d. 3. januar 1854 og ankom efter 44 dages sejlads til munden af Mississippifloden d. 16. februar. Under denne rejse døde 12 af emigranterne, nemlig to voksne og ti børn. Ti par blev gift. Mandag d. 20. februar ankom "Jesse Munn" til New Orleans.

Jens og Karen var mellem dem der sørgede. De havde begravet lille Annine Margrethe Kjølner i Atlantens dybder. Dette efterlod dem med et barn, Theodor, ud af en familie på fem børn.

I Mormon Index – Voyages, udgivet af LDS, er "Jesse Munn" opgivet til at være afsejlet fra Liverpool, England d. 3. januar 1854 og ankommet til New Orleans d. 20. februar 1854. På passagerlisten ⁸⁾ forekommer Jens Kjoler født 1827, Karen Kjoler født 1822 og Theodore Kjoler født 1849. Læg mærke til at Kjølner kun var skrevet med et "l".

Mads Frederick Theobald Christensen, Hans Hoth og Christian J. Larsen skriver om rejsen med "Jesse Munn". ⁷⁾ Disse rejsefællers erfaringer giver en unik indsigt i Jens, Karen og familiens rejse.

Mads Frederick Theobald Christensens beretning:

Vi blev opholdt flere dage i Liverpool sikkert på grund af klargørelsen af skibet til den lange rejse. Skibet skulle forsynes med proviant og frisk vand, nok til at række til måske fire eller fem måneder i det tilfælde, at uheld eller ufavorable vejrforhold ville give forsinkelse. Det overraskede mig at se de store skibe i havnen ved meget lavt vande, efterladte på bunden når tidevandet var lavt. Det forekom mig at tidevandet havde en forskel på mindst 20 fod mellem ebbe og det lave tidevand. (Han må mene forskellen mellem høj-og lavvande. f. a.) Efter få dage gik vi ombord i "Jesse Munn" og startede ned ad kanalen og ud i Atlanten styrende meget syd for vest for hurtigt at komme til en varmere zone, hvor skibet kunne få fordel af passatvindene. Vi fik vores rationer af mad en gang om ugen. Denne var en regulær portion af ukogt føde, såsom ærter, ris, oksekød, sukker, kaffe og også frisk vand en gang om dagen. Oksekødet var saltet kød.

Der var et køkkenkomfur midtskibs, hvor en irsk kok havde herredømmet skældende ud på næsten hver eneste person, som behøvede at få noget kogt. Udenfor stod vores kogegrej i en lang række fra tidlig morgen til sen aften, ventende på deres tur på det varme komfur, hvor det ville blive halvkogt og taget væk af os. En anden kok i det tilstødende køkken tilberedte måltiderne til besætningen. Dens mad var også rationeret.

.....

I mange dage var vejret varmt og vindstille, så skibet dårligt bevægede sig. Vi kunne så lege og danse på dækket, bare vi holdt os klar af besætningen, som havde deres opgaver at udføre. Så igen fik vi storme, som forårsagede usikkerhed med hensyn til vores sikkerhed.

Efter omkring syv ugers sejlads, passerede vi øen Cuba i nogen afstand. Først lignede bjergenes omrids mod himlen omrids af skyer, men gradvis blev de mere tydelige og distinkte. Jeg bedømmer, at vi ikke kom nærmere end fire miles, men det fremkaldte en stor lettelse, ophidselse og jubel mellem passagererne, som om det var en del af Amerika. Idet vi passerede Cuba, sejlede vi ind i Gulf of Mexico uden sigt af land, passerede Florida og sejlede efter flere dage ind i de mudrede vande, der flød ud af den store Mississippi flod, mange miles ude til søs. Ændringen i vandet kunne ses længe før vi sejlede ind i det.

Hans Hoths beretning:

1. januar 1854. Vi blev slæbt 6 miles af en damper og kastede anker til den 3. I disse 2 dage fik vi en yderst dårlig behandling, hverken mad eller drikkelse blev sendt ned til os og mange gange trættes vi med rorgængerens (2. styrmand) og andre medlemmer af besætningen på en sådan måde, at det tangerede til slagsmål.

Jeg advarer derfor enhver af mine landsmænd imod Morris & Co's kontor i Hamburg og deres agenter i Hull og Liverpool og imod transport via England i hele det hele taget. I dag kom kaptajnen, bagagen og forsyningerne ombord. Vi lettede anker og rejsen fortsatte i Atlanterhavet. Vores forhold forbedredes i nogle henseender, idet vi fik både mad og drikkelse.

4. januar. Yderst god vind. I dag kiggede enhver efter deres bagage, hvoraf meget savnedes. Nogle kasser og pakker var blevet åbnet og der var stjålet fra dem og mange kufferter og pakker var helt forsvundet.

5. januar. Ingen vind overhovedet. Mange passagerer var søsyge, ligeledes var jeg og min familie. Vindstillet varede kun til kl. 1700. Så begyndte det at blæse og i løbet af natten kom vi ud for stormende vejr, som, da vi ikke var vant til det, gjorde os meget bange. Men hverken mænd eller skib led skade af det og da vinden kom fra nordøst, var det til vores fordel og vi tilbagelagde en god distance. Stormen blev ved til middag d. 7. Så aftog den i styrke men bar os hurtigt fremad. I dag døde et dansk barn, 2½ år gammelt.

8. januar. Også i dag forblev vinden god. Jeg og min familie, undtagen min ældste datter, har overvundet søsygen. Et 3 uger gammelt dansk barn døde.

9. januar. Vindstille. I dag havde vi den fornøjelse at se flere af de syge på dæk igen. Siden vi forlod Liverpool, har vi ikke ude for noget koldt vejr og nu begynder luften at blive varm. Et dansk barn, 2 år gammelt, døde

Om aftenen blæste en storm op og den havde vi til kl. 2000 d.10. Heller ikke denne gang skete der nogen skade. Ligeledes var frygten heller ikke så udtalt som under den første storm til søs. Under de sidste få dage så vi sjældent et skib. I dag så vi 5.

11. januar. Østlig vind. Vi gjorde en god fart. 11 graders varme. Der er stor misfornøjelse blandt passagererne, fordi der ikke er uddelt så meget proviant, så var lovet i kontrakten

12. januar. Vind og varme som i går. Desuden stadig regn. 2 år gammelt dansk barn døde.

13. januar. Vindstille indtil aften. Så en stærk østlig vind. Det regnede hele dagen. Et par viedes i dag.

14. januar. Stærk østenvind, på samme tid varm luft og stadig regn. Mange ombord var syge.

15. januar. Vind og luft som i går. I dag så vi 2 øer. De var ukendte for kaptajnen og han kendte ikke deres navne. Dette syntes usædvanligt for mig.

(De 2 øer kan have været Flores og Corvo, de vestligste øer i Azorerne. Det passer med distancen ca. 1630 sømil og flere dages vindstille. (f. a.)

16. januar. Vindstille og på samme tid usædvanligt varmt. Et ¾ år gammelt dansk barn døde.

17. januar. God Vind. 14 graders varme. Lediggangen generer mig.

18. januar. Vind og vejr som i går. Rejsen gik hurtig fremad i dag. En dansk kvinde mistede sin forstand i dag.

19. januar. Trykkende varme. Alle de syge skulle op på dækket i dag. Sengene blev luftet, sove-stederne desinficeret og rensed. Antallet af syge folk er tiltagende. Et dansk barn døde, det var 1 år gammelt.

20. januar. Stadig favorabel vind. Solen stod op kl. 0500 og gik ned kl. 1800. I dag så jeg fisk fra 12 til 16 fod lange.

21. januar. Stærk nordøstlig vind som drev os hurtigt fremad. Jeg så 3 fisk, som var omkring 50 fod lange.

22. januar. Vind og vejr som i går, derved trykkende hedt. I dag så jeg flyvefisk. De var temmelig hvide, omkring 1 fod lange, havde et spids hoved, brugte finner i stedet for vinger og fløj ca. 50 fod, før de dykkede igen.

23. januar. Vind og vejr stadig som i går. Imod aften tiltog vinden. Alle var bange for storm; men imidlertid blev vi sparet for det. Jeg så mange vandvaler, som meget lignede landsvaler. I dag døde i vores kahyt et tysk barn, 1½ år gammelt (Erichs barn).

24. januar. Østenvinden gik i dag over i storm. Stormasten brækkede i 2 stykker, 2 sejl blæste i havet medtagende stykker af træ og rigning. Mange af de syge faldt ud af deres senge. Gråden og skrigene fra de syge og raske under stormen kan ikke beskrives; selv kaptajnen og hele besætningen syntes at have tabt modet. Stormen fortsatte til kl. 2100. En dansk kvinde i vores kahyt døde, 70 år gl.
25. januar. Vindstille. En stadig fin regn faldt hele dagen, derved var luften trykkende hed. Jeg kan ikke erindre at have oplevet sådan en varm dag i Tyskland. Flere tyverier er blevet foretaget i den senere tid og i dag blev 2 ure stjålet i vores kahyt.
26. januar. Stadig vindstille og stadig regn. I dag observerede jeg, at også regnen var salt.
27. januar. God vind, fortsat regn. Jeg så 2 flyvefisk. 2 af besætningen blev vrede på hinanden og sloges så længe, at de begge faldt forpustede om på dækket ude af stand til at slås mere.
28. januar. Stærk østenvind. Vi gjorde 10 miles i timen. Fisk på omkring 40 fod i længden og 10 fod i diameter lod sig se nær skibet. De var blå og syntes at være ganske dristige.
29. januar. Vindstille. 16 graders varme. Lige så længe som vi har været på havet, har vi ikke haft sådant dejligt og behageligt vejr, som vi havde i dag. Mange af de syge var ude på dækket. Alle var glade og tilfredse og der var dans om aftenen. I går var stadig det sidste kvarter af månen synlig og denne aften skinnede nymånen ganske klart.
30. januar. Vindstille. 13 graders varme. Man ser helt sikkert ikke byer og smukke landskaber. Det er nu 15 dage siden vi så land og det var kun på afstand; men, ikke desto mindre, sørejsen har også sine behagelige sider. Man føler sig lykkelig ved godt helbred, en god vind og også ved venligt selskab. Også på oceanet ses mange skønne ting, som tit i skønhed overstiger meget af det, man ser på land. Når man skuer den skønne klare himmel og solens op-og nedgang, så må det indrømmes, at dette er meget mere majestætisk at betragte på oceanet end på land.
31. januar. Stadig vindstille så vel som en trykkende hedt. I dag fortsattes arbejdet med at reparere den brækkede mast, under hvilket en sømand blev såret. I aften var der igen dans.
1. februar. God nordøstlig vind. Rejsen fortsatte hurtig fremad. Jeg havde forestillet mig, at rejsen ville være meget mere farlig end denne er. Den eneste ting, som gør rejsen trættende for os og som tit fremkalder utilfredshed, er at mange af os har en berettiget årsag til klage over den hårde behandling, vi får af besætningen, så vel som af udleveringen af provianten. Den, som ikke passer på sig selv eller er blød og føjelig, bliver snydt.
2. februar. Vind som i går men noget stærkere. I dag blev min lille Anna syg. Der viste sig flere store og mindre fugle, fra hvilket jeg konkluderer, at vi ikke er langt fra land.
3. februar. Stadig god vind. Min forudelse, om snart at se land, er blevet bekræftet. Denne morgen så vi i en afstand af 4 miles, 3 øer og om eftermiddagen så vi 2 mere. Vi passerede tæt på den sidste. Den er kaldt Montinere [Lokalitet ukendt], og synes at være temmelig stor og bjergrig. Vi så 4 høje bjerge på øerne og det nærmeste os, blev berørt af en sky. Lavlandet var opdyrket. Vi så folk arbejde i markerne. Dette syn var til stor glæde for os. (Øen kan have været Martinique. Den er stor og bjergrig, tænk på Mount Pele. (f. a.)
4. februar. Vindstille. Øerne er forsvundet ud af syne og igen ser vi ikke andet end himmel og hav. Alle længes efter at skifte vand med land. Her er månen synlig hele dagen og de sidste få aftener var den direkte over hovedet kl. 1800.
5. februar. God vind. Igen viste der sig fugle og der var meget græs og mos i vandet, som gav os håb, om snart at se land igen. Det synes som om mange af os ikke kan tåle den hede luft, for hver dag bliver flere folk syge.
6. februar. En stærk nordøstlig vind blæste under natten. Under det sidste vindstille var 2 luger blevet åbnet i den forreste del af mellemdækkene og i stormvejret sidste nat styrtede vandet ind med sådan kraft, at passagererne måtte forlade deres senge. Mange kufferter og pakker var gennemvåde og stor skade opstod på grund af denne skødesløshed. Selv syge folk, som ingen hjælp havde og ikke kunne komme ud af sengen ved egen hjælp, lå i vandet.
7. februar. Det blæser stadig fra nordøst. Hver time dækker vi 15 miles. Vi er uafbrudt mellem øer, af hvilke vi ofte ser nogle i lang afstand. Mange store fugle, meget lignende storke, var tæt på os hele dagen. Om aftenen så vi øen Santo Domingo i 4 miles afstand. (Hispaniola, f. a.)
8. februar. Vinden den samme som i går. Vi har endnu ikke haft så god vind til sejlads, som vi har haft de sidste 3 dage. I dag så øerne Cuba og Jamaica, i 2 miles afstand, af hvilken den sidste bredte sig ud

for os som et langt stykke land strækkende sig længere end øjet kunne se. Min lille Anna er rask igen. Mange af de syge på mellemdækket har også kommet sig. I de sidste få dage er luften blevet noget koldere.

9. februar. Det blæste under natten og i dag er det igen trykkende hedt. I dag blev provianten uddelt. Brødet var ødelagt og blev leveret tilbage til kaptajnen. Til middag kunne vi stadigvæk se øen Jamaica. I dag kom en dansker og en englænder i slagsmål og sidstnævnte vandt.

10. februar. Sydvestlig vind. For første gang havde vi vinden imod os. I dag så vi øen Kaiman (Cayman, f. a.). På en anden ø sås lyset fra et fyrtårn om aftenen.

11. februar. Nordvestlig vind, ikke meget bedre end i går. Mange fisk viste sig, 30-40 fod i længden. Vi sejlede konstant mellem øer. Skønt vi ikke havde nogen grund til at klage over meget stormende vejr eller uheld af den slags, længtes enhver snart efter at kunne forlade søen. Grunden var manglende godt drikkevand, variation i føden og frihed, som nu gjorde rejsen ubehagelig for os. Et dansk barn døde i dag, 2 år gammel.

12. februar. God vind. I dag passerede vi den vestlige spids af Cuba. Vi var ganske tæt på øen og så fyrtårnet og adskillige bygninger. Markerne var grønne. Noget var ved at blive høstet, men vi kunne ikke se, hvad det var. Landet syntes at være fladt og ubrudt. I dag så vi nogle havørne.

13. februar. Østenvind. I dag havde vi konstant skibe rundt omkring os. Det hjalp på en måde med at få tiden til at gå og gav os håb om snart at komme iland. Ankerkæden blev gjort klar. I dag lavede jeg min liste for kaptajnen over alle passagerer ombord. Vi var 352 personer, foruden besætningen, af hvilke 321 var mormoner og deres børn. Jeg udførte dette arbejde i kaptajnens kahyt. Der faldt tilfældigvis i mine hænder en liste fra Morris & Co, som var lavet i Hamburg. Jeg så til min forbavselse, at kaptajnen havde transporteret hver passager 2 preussiske dalere billige, end vi havde betalt og at disse 2 dalere tilfaldt missionær Carn (Daniel Garn), som havde charteret skibet. Jeg fortalte dette til vores præsident ombord, som lovede at undersøge sagen senere.

14. februar. Vindstille. 18 graders varme. Vi så store fisk, som fulgte os i et kvarters tid. De var dristige og forsvandt kun, når der blev skudt på dem.

15. februar. Vindstille til kl. 1600. Så begyndte det at blæse hårdt fra nordvest, næsten som en storm. Omkring kl. 1900 var næsten alle sejl bjerget og skibet drev omkring, som det ville. Samtidigt regnede det voldsomt og vi var meget, meget bange. Selv kaptajnen og resten af besætningen var bange og syntes at frygte fare. Imidlertid gik alt godt. I dag gav kaptajnen os håb om snarlig ankomst til Mississippi.

16. februar. Den stærke vind blev ved at blæse til omkring midnat og om morgenen var vi drevet en hel del tilbage. Men vi genvandt snart den mistede distance, da vinden var gunstig hele dagen. Kort efter middag så vi et fyrtårn og adskillige skibe til ankers. Vandet skiftede farve og blev gulligt. Modsat kaptajnens forventning var vi nær Mississippi, hvortil vi havde forventet ankomst 2 dage fra nu. Lodsflaget blev øjeblikkelig sat og kl. 1600 kom en lods ombord. Vi sejlede tæt på flodmundingen og ankrede. Der var glæde og lykke ombord. I dag var det så koldt, at vi måtte tage varme klæder på. Et barn på 2 år, dansk, døde i dag.

17. februar. I dag var det meget koldt og blæsende. Vi lå stadig stille. Mange skibe kom op langs siden og de ankrede alle her. Den danske kvinde, som mistede forstanden den 18. i sidste måned, døde i dag. Hun efterlod sig mand og 2 små børn.

18. februar. Vejret var noget bedre. Denne morgen lå tæt på os 10 store fartøjer bound for New Orleans. Allerede kl. 0600 kom dampskibe ud fra den havn og omkring kl. 0800 begyndte vi at lette anker. Kl. 1000 kom et dampskib, med hvilket vi blev slæbt 2 miles op ad floden. Alle skibene blev bragt op her. Lodsens gik fra borde, ankeret blev kastet og kaptajnens papirer undersøgt af en embedsmand. Nu blev et dampskib placeret mellem 2 sejlskibe på en gang for at slæbe dem op ad floden. Ankeret blev lettet og rejsen fortsatte. På de første 8-10 miles var der intet at se langs floden undtagen uopdyrket land, på hvilket der groede tagrør og små buske, men så fik landet et bedre udseende. Vi sejlede forbi skove og skønne ejendomme. Markerne begyndte at blive grønne og der foregik pløjning og såning. På dette sted er Mississippi en halv mile bred, men strømmen er ikke rivende.

19. februar. Vi fortsatte med at sejle hele natten. Da vi kiggede os omkring om morgenen, var vi i et overordentlig smukt landskab og jo længere vi fortsatte, des smukkere blev det. På begge sider af floden

var skønne landsteder, sukkerplantager, smukke enge og skove. Ejerne boede for det meste i små men kønne huse, som sædvanligvis lå i en frugthave. Der var allerede frugt på træerne, mest appelsiner. Arbejderne, sædvanligvis negerslaver, boede i små huse eller hytter nær deres herrer. Alle beboelser er nær floden. Den dyrkede jord er bag og mellem husene og hvor den ender, er der intet andet end skov. Landet er fladt og sukker og bomuld er de to vigtigste produkter, som dyrkes her.

20. februar. Kl. 0200 ankom vi til New Orleans. Her er det stadig vinter og koldt. Det er hvad en tysk indbygger fortalte mig til morgen. Men jeg mener, at selvom det stadig er vinter og koldt, kunne jeg ikke tænke mig at mærke varmen om sommeren. Han svarede, at der stadig flød is i floden og siden den ikke helt var forsvundet, er det stadig vinter, skønt isen kommer 3-400 miles her fra. Markerne var grønne, haverne gjort klar og mange frø var allerede skudt højt op over jorden. Køerne græssede i det høje græs og varmen på denne tid af året synes mig mærkelig. Den første ting, jeg foretog, var at se havnen. Vores skib lå nær den ene ende af havnen. Jeg havde formodentlig gået et ca. et par miles, da jeg gjorde forespørgsel om havnens længde. Jeg fandt ud af, at den er 5 miles lang og at der for øjeblikket er 914 sejlskibe og 81 dampere i havnen. Jeg gik hele vejen langs waterfronten og det gav mig stor glæde. Aldrig før havde jeg set så mange store skibe på et sted. Mange af dem var tremastede og kun få af dem var små. Der var livligt i havnen og tusinde af arbejdere så vel som mange vogne havde travlt. Jeg gik en del af vejen langs havnen og kommende retur en del af vejen gennem nogle gader nær ved. Gaderne er brede og lige men meget beskidte og dårligt brolagte på grund af den våde grund. Hele byen ligger i lavlandet og sumpe og moser ses midt i byen. Der er knap nogen regulering af gaderne. Dødt kvæg ligger på kørebanerne og overalt hvor man går, er der en dårlig lugt. Jeg var træt og gik ombord.

21. februar. Igen gik jeg ud tidligt for se byen og for at se noget usædvanligt eller mærkværdigt. Byen er 8 miles lang og 1½ miles bred. Den har omkring 110.000 indbyggere, af hvilke 7.000 er tyske og 8.000 negere. Jeg så det nye toldhus, som er under bygning og skal være færdigt om 7 år. Det er på 500 kvadratfod og 4 etager højt, væggene er lavet i granit. Jeg har aldrig set sådan en imponerende og kostbar bygning. Stilladset alene har kostet 6.000 dollars. Hotellet, The Charles, en af de smukkeste bygninger i byen, er bygget af marmorsten. Det er 5 etager højt og er også et imponerende syn, men kan ikke sammenlignes med toldhuset. Jeg så et asyl for forældreløse, som er planlagt smukt og betagende og besøgte nogle af de vigtige fabrikker, sådan som vognfabrikker, bomuldsspindrier og jernstøberier, af hvilke jeg aldrig før havde set nogle lignende, som kunne sammenlignes med disse i skønhed og størrelse. Jernbanestationen og jernbanen selv er ikke så kønne. Kirkerne er kun små. Jeg var i 3 af dem, hvis indre var temmelig kønne. Drikkevandet er ikke godt og er meget usundt for fremmede. Gennem rør ledes det fra Mississippi ind i byen. Så langt som jeg gik i byen, så jeg ingen pumper, heller ikke nogen kældere.

22. februar. I dag fejredes Washingtons fødselsdag. Tidlig om morgenen var der skydning med kanon. Den nationale garde, anført af smuk militærisk musik, marcherede gennem byen til en åben plads, hvor der var gratis adgang til al slags underholdning for alle. Om aftenen var byen illumineret og fest og dans fortsatte i alle byens gader. Her er floden en mile bred. Lige over for New Orleans ligger der en lille by, Algier. Den er nydelig bygget og har store fabrikker til jern og bomuld, også mange dampere er blevet bygget der. I dag følte jeg mig ikke vel tilpas og kunne ikke gå ud. Ydermere havde vi travlt med at pakke og netop i dag gik vi ombord i dampere "St. Louis" på hvilken vi skal tages til St. Louis. Dette skib er bygget til at transportere emigranter og vi lovede os selv mere komfort, end vi havde haft hidtil.

23. februar. Vi blev kun færdige med at pakke og bringe vores bagage ombord i skibet i går aftes og da jeg vågnede her til morgen, lå vores nye skib med os alle ombord i den anden ende af havnen. I dag havde jeg meget at gøre i vores nye kvarter. Da jeg var færdig med arbejdet, skrev jeg 2 breve til Hamburg og tog dem til postkontoret. På vejen tilbage kom jeg igennem en gade, hvor slaver blev solgt. 400-500 dollars blev betalt for de største og smukkeste mænd og kvinder. En kort stund iagttog jeg denne handel og gik derfra med et tungt hjerte.

24. februar. Denne morgen gik jeg ud for at se markedet, hvor kød, mælk, korn og grønsager bliver solgt. Markedet blev holdt i 2 store træbygninger bygget til dette formål. Heste og vogne kan ikke komme herind. Hver af bygningerne er 400 fod lange og 300 fod brede. Antallet og variationen af produkter, som dagligt bliver bragt til markedet, er virkelig bemærkelsesværdigt. Jeg var der omkring 2 timer og ville gerne have blevet længere, men jeg blev syg og måtte gå ombord og i seng. Jeg læste

den tyske avis, som udgives her. Den indeholdt nyheder fra 1. januar til 4. februar. 38 dampere og tæt på 200 sejlskibe er gået tabt på Mississippi. Siden den 3. februar er 6 dampere gået tabt på grund af brand i den lokale havn, mens 5 er blevet meget beskadigede.

25. februar. Jeg følte mig noget bedre i dag og gik ud for at se, hvordan maskinerne og andet sunket materiale blev bjerget op af vandet fra de 6 brændte dampere. Et skib kom ind fra Afrika med 80 vilde folk. Jeg så nogle af dem. Deres hud var kobberfarvet, deres hår langt og sort. Deres klæder var lavet af vilde dyrs huder, men de fleste af de vilde mænd var helt nøgne. De havde ringe gennem deres næser og ører og nogle af mændene havde klokker på deres ben. Alle var høje og godt bygget og blev øjeblikkelig sat til salg som slaver. Her og i hele staten er slavehandelen en lovlig og indbringende forretning; men offentlige slavemarkeder er kun tilladt i denne by. Købmænd og velstående familier holder slaver, mænd såvel som kvinder. De får også tilladelse til at gifte sig. Børnene de får, er slaveejernes ejendom og hvis antallet bliver for stort, bliver de drevet til markedet og solgt for en god pris. Et kanonskud bliver affyret kl. 8 hver aften, betydende, at så skal alle sorte være hjemme. Enhver, som er fundet på gaderne efter affyringen af dette skud, får hårde straffe. Kun sorte, som er beboere eller fri, kan opnå tilladelse til at være ude længere og denne gives kun mod en stor og sikker kaution.

Christian J. Larsens beskrivelse af turen:

3. januar 1854. En dampslæbebåd trak skibet ud til søs i dag. I henhold til instruktioner fra præsident Van Cott inddelte jeg gruppen i menigheder og udpegede en ældste til at lede hver af dem. Broder A. Berthelsen var ordineret som præst. Om aftenen havde vi et godt bønnemøde.

De følgende 10 dage er ikke optegnet.

13. januar. Vi havde et meget interessant møde – Guds ånd var i vores midte – jeg forenede i ægteskab, søster Sophia Larsen og broder Anders Pedersen og sammen med ældste Iven Larsen ordinerede 3 ældste, 3 præster og en lærer; vi velsignede også børn tilhørende broder Eriksen. Min kone og jeg fastede.

8. februar. Vi holdt et rådsmøde med den hensigt at rejse nogle midler til nogle folk, som ikke havde penge til at betale for deres rejse op ad floden og det blev enstemmigt vedtaget ikke at efterlade nogen og til den ende blev en sparekasse eller bank oprettet; i hvilken enhver kan bidrage i henhold til deres midler og deres næstekærlige dispositioner. Midlerne skal bruges under præsidentens ledelse. Vi havde en meget velsignet dag, glædede os selv med sange, taler og bønner og Guds ånd var over os alle. I går havde vi passeret øen San Domingo og om aftenen havde vi øen Jamaica til venstre og Cuba til højre for os.

12. februar. Vi holdt et møde begyndende kl. 1000 og flere af brødrene talte – Guds ånd var med os. Jeg sammenføjede søster Sophia M. Christensen og broder Laurity Smith i ægteskab. Genoptog vores møde kl. 1430. Jeg talte et stykke tid over temaet: ”Om præsteskabets kræfter og gaver” og derefter tog vi del i nadveren. Endelig ordinerede jeg en ældste og 7 præster og vi priste alle vores himmelske fader.

16. februar. Vi ankom til munden af den store Mississippiflod og ankrede omkring kl. 1600. Vi priste alle Gud, at han havde beskyttet os så godt over det store atlantiske hav. Hver af de ældste havde regelmæssige bønnemøder i menigheden hver uge og vi holdt 2 offentlige møder hver søndag og deltagelse i nadveren. Vi havde 5 voksne og 7 små børn som døde på rejsen. 3 af disse var døde, før vi kom ud på Atlanten og 2 af dem var meget gamle folk.

18. februar. En damper trak skibet op til telegrafstationen, hvor vi ankrede i 2 timer; så tog en anden damper os på slæb, men det gik langsomt. Jeg skrev et brev til præsident van Cott og også et til broder Widenborg i Norge.

19. februar. Vi holdt møder som sædvanlig og jeg ordinerede broder Hans Jensen, Hals, som ældste og viede ham og Maren Eriksen til mand og kone.

20. februar. Vi var klar med New Orleans denne morgen; men vi var skuffede over ikke at finde emigrantagenten og da ingen af os kunne udtrykke os selv meget på det engelske sprog, tog vi følgelig op til den danske konsul; men han gav os meget lidt opmuntring. Idet vi forlod ham, blev vi fulgt på gaden af hans sekretær, som syntes at have sympati for os og spurgte os, hvor vi ønskede at gå hen nu. Vi fortalte ham, at vi var mormonemigranter. Han fortalte os, at han selv var mormon og troede at han var den eneste mormon i byen. Ligeledes var han bange for at blive afskediget, hvis det blev kendt. Han gav informationer om, hvor mormonemigranterne havde købt deres forsyninger det foregående år. Den

næste ting var at finde en damper til at tage os videre op ad floden til St. Louis og vi lykkedes i at lave en aftale med en Hr. Brown, som var kaptajn på en stor damper ved navn ”St. Louis”. Vores gruppe havde anden klasse, som bestod af et antal små rum udenpå den store salon; men på samme dæk hvor første klasses passager havde plads og vores indkvartering var meget tilfredsstillende. Tilfredsstillende var ikke den langsomme fremgang damperen gjorde. Brødrene var travlt optaget af at bringe al bagagen ombord fra sejlskibet; mens broder Sven Larsen og jeg lavede aftaler om og købte forsyninger til at tage med os op ad floden og også til vores videre rejse tværs over ørkensletterne.

22. februar. Kl. 1800 havde vi alt, hvad der tilhørte vores gruppe, ombord på damperen og næste dag, kom ældste James Brown, som var udpeget af apostel Orson Pratt til at være agent dette år, ombord og det var en stor lettelse for os. Jeg informerede ham om vores situation og om vores arrangementer og aftaler og han sagde, at det ikke kunne have blevet gjort bedre, hvis han havde gjort det selv – det var Guds hånd, som havde gjort det for os.

Rejsen på Mississippi og Missouri floderne

Christian J. Larsen og Svend Larsen indgik en kontrakt om videre transport af gruppen til Saint Louis, Missouri. Fredag d. 25. februar 1854 fortsatte rejsen på floden til denne by. På grund af usædvanlig lav vandstand i Mississippi var passagen langsom og trættende. Klimaets skiften, forskellen på leve-vis og dårligt drikkevand resulterede i udbrud af kolera af en meget ondartet type blandt emigranterne. Dette resulterede i et usædvanligt antal af dødsfald. Efter ankomsten til Saint Louis d. 11. marts 1854 blev der lejet huse til midlertidigt ophold for emigranterne, som dvælede der omtrent en måned, indtil den næste gruppe af skandinaviske emigranter ankom. Under ledelse af Hans Peter Olsen ankom den næste gruppe d. 3. april 1854 til Saint Louis.⁹⁾ Denne gruppe bestod af ca. 200 sjæle.

De to emigrantgrupper, en ledet af Christian J. Larsen og den anden af Hans Peter Olsen, dannede sammen en stor gruppe. De fortsatte deres rejse ved at tage en damper op ad Missourifloden til Kansas City.

Hans Hoths beretning om turen til St. Louis:

25. februar. Vi afsejlede kl. 1400. På denne side af floden i det mindste så langt, som vi kom i dag, er landskabet lige så kønt, som på den anden side. Vi sejlede til kl. 2100 og kastede så anker.

26. februar. Damperne, som sejler på floderne, bruger træ som brændsel, af hvilket der er tilstrækkelig på lager. Vores skib forsynede sig selv med træ på denne plads og kl. 0800 fortsatte vi igen. Sukkerplantager, skove og enge fulgte efter hinanden. Enhver som har rejst i denne region vil indrømme, at det er smukt og behageligt at rejse her. Men enhver, som stadig har lidt kærlighed for sine medmennesker, må se på skønheden med foragt, når han ser de fattige sorte, som lige så meget som vi hvide folk, er skabt af Gud som frie mennesker og som bliver behandlet af deres hvide ejere som kvæg og ofte ikke engang så godt som det. Der er herrer som har fra 300 til 400 slaver. I dag stoppede vi flere gange for at laste sukker og det gav os lejlighed til at gå iland. Jeg tog af sted med andre og så ejernes pragtfulde beboelser og haver og jeg må tilstå, aldrig har jeg i Tyskland set så smukke ejendomme som disse besiddelser. Men når jeg vendte mit blik mod de stakkels negre med deres koner og børn arbejdende i markerne, så mistede alt det store og skønne sin værdi for mig. Dagen gik med disse stop og turer og kl. 2200 kastede vi igen anker.

27. februar. Rejsen fortsatte meget tidligt om morgenen. Da jeg vågnede, lå vores skib endnu engang tæt på en sukkerplantage for at laste sukker. Egnen var overmåde smuk og mange af passagererne fandt den var den smukkeste, vi havde set foreløbig. Ejerens beboelse var ikke særlig stor og den lå i en have fuld af de skønneste frugttræer og blomster. Vi gik iland; men vi fik kun lov at se på haven udefra. Ejeren havde 350 slaver. Et antal kvinder og børn arbejdede i haven og en hvid tilsynsførende med pisk i hånden stod bag dem. Vi kiggede foragteligt på den brutale fyr. Han forstod og bragte os ombord eskorteret af 2 store hunde. Denne pragtfulde egn fortsatte til middag. Så blev landskabet højere og mere bjergfuldt og syntes at blive sundere. Beboerne fældede træ og solgte det til skibenes kaptajner. Så langt som øjet rakte ses der træer og mange tusinder kunne stadig finde deres udkommende her. Imod aftenen blev egnen igen noget kønnere. Vi passerede de to små byer Petersport og Frankville. Indbyggerne er mest tyskere og franskmænd, som avler korn og kvæg.

28. februar Vi sejlede hele natten. Nætterne er meget kolde her og om dagen er det stadig trykkende hedt. Der er bondegårde, som ikke er ringere i skønhed end mange af sukkerplantagerne. Jorden er yderst frugtbar og meget agerbrug finder sted her. Vi kom forbi mange nybyggere, som fældede træer og var begyndt at opdyrke jorden. Vi stoppede ved byen Nidshid. Denne nybygd har en meget romantisk beliggenhed og er bygget helt og holdent på en bjergside. Der synes at være en betydelig handel her. Vi var kun iland et kort stykke tid. Mange af indbyggerne er tyske. Vi blev spurgt, om der var nogle arbejdere med os fra byggefagene, som kunne tænke sig at blive på stedet. Forespørgsler blev rettet direkte til mig om tjenestepiger. Gode lønninger blev tilbudt. Der findes meget kul i denne egn. Om aftenen passerede vi endnu 2 små nybygder og ved den sidste af disse tog vi træ til brændsel. Det var mørkt, da det blev bragt ombord. Jeg har ikke følt mig vel tilpas, siden vi forlod New Orleans.

1. marts. Denne morgen stoppede vi ved byen Quickbonne. Det var også en bjergby og den var bygget på en meget uregelmæssig og uordentlig måde. Som set fra floden ligger gaderne og husene ovenover hinanden og byder på et smukt syn. Kirken står på bjergets højeste top. Da det kun blev et kort stop, så vi kun lidt af byen. På begge sider af floden er der hele tiden skove. Jorden er god og er til tider ganske plan i mange miles og sådanne steder dyrkes der bomuld og majs. Om aftenen så vi ild på forskellige steder i skoven. Denne var anlagt af ejerne for hurtigt at få træerne væk, så at jorden kunne anvendes. Illuminationen var fantastisk at skue.

2. marts. I dag gjorde jeg bekendtskab med en ung mand fra Kiel, hvis navn var Theodor Falk, og som også var ombord. Han havde været i den danske krig og vi underholdt hinanden med historier og minder fra den tid. Her er luften køligere, markerne er ikke grønne mere og skovene er ikke så kønne som de har været i nogen tid. Det synes, som vi pludselig er blevet flyttet til et andet klima eller til en anden sæson. Jeg hører, at nybyggerne, som fælder træerne og sælger træet, tjener så mange penge på kort tid, at de er i stand til at betale for og kultivere det stykke land, de har købt. Det syntes mig mærke-lygt, at en sav aldrig blev brugt til denne slags arbejde men kun en økse, som amerikanerne er eksperter i at bruge. I dag døde et 3 år gammelt dansk barn.

3. marts. Meget tidligt denne morgen kom vi til nybygden Napoleon, hvor vi stoppede og ventede i en kort tid. Der var kun 9 beboelser der, alle bygget i en stor og påtrængende skala og disse bygninger bar alle nybygdens navn sådan som Napoleons apoteker, butik, hotel, billardsalon og så videre. Guds-tjeneste blev holdt i et kapel nær floden. Indbyggerne er for det meste franskmænd. Som i går består regionen af intet andet end skove på begge sider af floden. Hvor træerne er blevet fældet, er der bomuldsplantager. I dag var jeg meget syg. Jeg placerer skylden for min sygdom på det dårlige drikke-vand og de mange bekymringer og besværligheder, jeg må lide på grund af min familie, særlig min kone.

4. marts. Jeg måtte blive i sengen hele dagen i dag. Vi havde mange syge folk ombord. Vi var alt i alt 460 passagerer på dette skib. 4 dollars var betalt for hver voksen og 2 dollars for hvert barn under 14. Fra New Orleans til St. Louis er der en distance på 1200 miles. Vi havde begrundet håb om at rejsen kunne gøres på 6-8 dage; men i går var vi kun nået halvvejs. Denne rejse var meget dyr for de fleste af dem, som ikke havde forsynet sig med tilstrækkelig proviant og som nu måtte købe det ombord eller hvor vi stoppede.

5. marts. I dag sejlede vi ofte mellem små øer af hvilke nogle var beboede. Disse øer er blevet skåret af hovedlandet af højvande og den stærke strøm i floden. På mange steder så vi jorden var fejtet væk, så træerne var efterladt stående i floden. På denne måde blev floden stadig bredere, skønt ikke dybere, og den blev mere og mere farlig for trafikken. Tit blev store arealer af opdyrket land vasket væk og husene, der stod nær floden, kollapsede. Vi stoppede ved byen Memphis. Dette ophold var kun et kort et og vi kunne ikke gå iland. Dette er kun en bjergby, stor og smukt anlagt.

6. marts. Sidste nat blev vi holdt fast mellem træstammer og der gik omkring 2 timer, før vi kom løs igen; men imidlertid skete der ingen skade på skibet. Det første syn, der mødte os denne morgen, var af en sunken damper. Vi stoppede men kunne ikke yde nogen assistance. Passagererne var blevet reddet, men det meste af lasten var gået tabt eller ødelagt. Nogle af mandskabet var stadig ombord og de bragte det bjergede gods i land. Skibet havde forladt New Orleans en dag før os og var sunket for 2 dage siden. Disse dampere kan ikke sejle på havet men kun på floder, da de er meget spinkelt bygget. Sædvanligvis er en damper af denne type 180-200 fod lang og 50-70 bred. Dens dybgang er 4 og højst 5 fod. Den tungeste last ligger i bunden af skroget. Maskinerne er på det nederste dæk. Fyret ligger omtrent i skibet midte og her opbevares brændslet. Forude er et tomt dæk og agter er sovesteder for besætningen og de

passagerer, som ikke betaler den højeste pris. På 2. dæk i midten af skibet er der sædvanligvis 2 store haller og forude et åbent dæk til let gods. Omkring begge haller er der kahytter, sædvanligvis med 2 senge i hver. Fra disse kahytter førte en dør ud til hallen og en anden ud til en bred passage, der løber hele skibet rundt. Fragt og let gods befordres på 3. dæk. På 3. dæk er et lille hus bygget af brædder i hvilket roret stikker frem nedefra. Her sidder lodsens fordi flodens mange bøjninger og træstammerne, som ofte ses her, ikke altid kan ses nedefra. En lods på floden må kende sine farvande, ligesom en kusk og fodgænger kender landevejen i mørke. Mange af disse skibe har 2 maskiner.

7. marts. I dag sejlede vi konstant mellem små øer af hvilke nogle var beboede af 2 eller 3 familier. Hovederhvervet er opdræt af grise af hvilke i hundredvis sås løbe omkring. Om eftermiddagen stoppede vi ved byen Cairo. Den har 50 huse i det højeste, men mange bygninger var under opførelse. Byen ligger ved Ohio floden, som flyder ud i Mississippi på dette sted. Her foregår arbejde på en jernbane til byen Ohio og New York. Denne jernbane vil fortsætte til California og vil være 3000 miles lang. Mange handelsfolk, håndværkere og værtshusholdere bor på forladte dampere, som er ind-rettet til beboelse. Forespørgsler blev gjort om arbejdere i bygningsfagene og høje lønninger blev til-budt. En by med samme navn lå tidligere på samme sted; men var sunket ned i jorden. Under bygningen af jernbanen er flere ruiner fundet af den forrige nybygd. En damper med 600 passagerer var ødelagt denne vinter af drivende is ikke langt herfra. Mange af passagererne mistede deres liv og de overlevende blev taget iland. Deres forsyninger gik tabt. På grund af mængden af drivende is var der ikke ankommet skibe i flere dage og da der også har været kraftigt snefald, var de overlevende tvunget til at blive i Cairo. Her løb de hurtigt tør for forsyninger og hungersnøden var fremherskende blandt beboerne og deres gæster, til mad var fremskaffet fra St. Louis. Dette tog 16 dage, en rejse som kan gøres i 3 dage under favorable forhold. Tæt på 700 personer døde af kulde og sult og var hjælpen udeblevet 2 dage mere, ville ikke en eneste have overlevet. I dag døde et 5 år gammelt dansk barn om-bord på skibet.

8. marts. Vi lå her natten over. I dag gik jeg iland for at se på opbygningen af den nye by. Den bliver bygget på ca. samme sted, hvor den plejede at være. Disse huse er for det meste bygget af brædder. Jeg talte med violinisten Ole Bull fra Norge, som tidligere var velkendt i Tyskland. Han havde også været passager på den forulykkede damper og var glad for at høre nyt fra Schleswig. Fragt blev losset og lastet her og kl. 2 fortsatte rejsen. Vi havde knapt været af sted 1 time, før endnu en gang en sunken damper, der dårligt kunne holde sammen, blev set liggende forude. Egnen på venstre bred i disse dele er meget bjergrig. Floden er fortsat mere og mere farlig for trafikken. Vi løb imod en træ-stamme og skibet blev fyldt med vand i lasten, meget fragt blev ødelagt. Flere timer gik, før skaden var repareret og skibet var tæt igen. Det var heldigt, at dette skete om dagen; i mørket ville vores skæbne under alle omstændigheder have været en fatal en. Mod aften passerede en lille bjergby Kienkuta (Lokalitet uklar). Den har store og smukke bygninger og er bygget efter en plan. Intet stop blev gjort. I denne egn er der mange savmøller og kulminer og marmor brydes og forarbejdes. Langs med bredden er små nette huse, hvis beboere lever af at fælde træer og hugge sten. En voldsom tordenstorm kom om natten og desuden regnede det meget kraftigt. Det var så mørkt, at lodsens ikke kunne se. Vi kom tæt til bredden og sad hurtigt fast. 3 timer gik der, før vi igen var fri. Under dette arbejde faldt en sømand ned gennem en luge til lasten og blev alvorlig skadet i hoved og bryst. Vi stoppede ved byen Gebzarka (Lokalitet uklar), hvor vi forblev indtil daggry. Om natten døde en ung dansk pige. Hun var 14 år gammel.

9. marts. Den sømand, som faldt ned i skibets bund i går, døde her til morgen. Byen Gebzarka er den mest planmæssigt bygget af alle de byer, jeg hidtil har set ved Mississippi. Den ligger tæt ved floden på en smuk slette, har store massive bygninger, 2 kirker, fabrikker af varierende slags og brolagte gader. Vi afgik tidligt, af hvilken grund ingen af os kunne komme iland. Vi var ikke kommet særlig langt, før 3 sunkne dampere kunne ses liggende forude. 2 af dem var blevet ødelagt af træstammer og kedelen på den 3. var eksploderet. Nogle søfolk var stadig ombord på sidstnævnte. I dag sejlede vi konstant mellem bjerge, af hvilke nogle var meget høje. Langs med floden var der ofte fladt land, som var opdyrket og beboet af folk fra bjergene. Det er pragtfuldt at rejse her og der er ofte nye ting at se. Man ser nu høje bakker, og nu bjerge af klippe som også indeholder marmor; kalkbjerge og kulminer; nu, nede i dalen, smukke kornmarker og frugtplantager og så igen små skove med meget vildt, særlig dyr, vilde heste, ulve og store slanger. På nogle steder bor bjergfolkene i dalen nedenunder og igen andre steder er de højere oppe i bjergene, begge præsenterende et tiltalende billede for den rejsende. I de sidste få dage

har vi konstant fået flere og flere syge folk ombord. Også min lille Anna og jeg selv har ikke følt os tilpas, siden vi forlod New Orleans.

10. marts. Denne morgen havde et kraftigt tordenvejr. Det regnede til middag og så fik vi klart vejr. Kaptajnen lod os håbe, at vejret ville forblive fint. Vi vil ankomme til St. Louis i morgen. I dag passerede vi mange små landsbyer og nybygder, alle under opførelse og alle havde en pragtfuld beliggenhed. Igen så vi bjerge, hvor marmor blev brudt og forarbejdet. Vi stoppede ved et stenbrud, hvor vi tog med os til St. Louis en marmorplade, 14 fod lang. Her var beskæftiget næsten 100 mennesker.

Ved et andet stenbrud blev losset fragt og forarbejdede man granitten. Denne blev lavet til milestene til jernbanen, fundamentstene og gravmonumenter. 140 mand var ansat her og blandt dem nogle få tyskere. Jeg snakkede med bossen eller tilsynsmanden, en udlært murer fra Plöen i Holstein, hvis navn var Homan og som allerede havde været her i 6 år. Han viste mig en 26 fod lang sten bestemt for et gravmonument. Intet behagede mig mere end de nette, små huse, i hvilke arbejderne boede. De er hyppigt spredt over et stort areal. De er bygget ifølge en simpel plan, men både indeni og udenfor er de så pæne og ordentlige, at det er sandt, at mange store og førsteklasses beboelser i byerne ligger langt bagefter, når de sammenlignes med respekt til disse andre.

I dag så vi også en sunken damper, som havde lidt skibbrud på grund af drivende is. Et dansk barn, 4 år gammelt, døde i dag.

11. marts. Dagen havde dårlig begyndt, da en damper overhalede os for tilsyneladende at passere os. Den kom for tæt på bredden, løb imod træstammer og sank for vore øjne. Passagererne skyndte sig op på 3. dæk. Fragten var øjensynlig ødelagt, for knapt en halv time var gået, før den var under 10 fod vand.

Kort efter middag stoppede ved en lille ø kaldet Quarantine Island (Karantæne Øen). Her skal alle skibe kommende fra New Orleans stoppe for at blive undersøgt af læger, som skal finde ud af, om der er smitsomme sygdomme ombord. Hvis der er mange syge folk ombord, må skibet ligge i karantæne og de syge blive tilbage. Kolera var brudt ud på vores skib; men kun blandt danskerne som boede meget umådeholdent. 28 led af denne sygdom, af hvilke 7 blev tilbageholdt. Under den medicinske undersøgelse krøb de tilbageværende ud af deres senge og skjulte sig. Men foruden disse var der mange syge passagerer, som ikke led af kolera. Kl. 0400 så vi St. Louis og det gav anledning til megen glæde. Vi fortøjede kl. 0500. Jeg følte mig vel tilpas. I dag forårsagede min kone mig en masse ærgrelser og besværligheder. Det synes som om hun hellere havde set mig død, så at jeg aldrig satte foden i St. Louis. Min lille Anna var meget syg. Vi holdt hende skjult, da vi stoppede ved øen, og det lykkedes med succes. Tyske folk kom ombord og vi kendte nogle af dem. Min kone tog øjeblikkelig den lille til en af disse venners hjem. Vores skib blev undersøgt af 2 læger og mange syge folk, som havde skjult dem selv, da vi stoppede ved øen, blev taget til hospitalet.

12. marts. Jeg hørte denne morgen at de 7, som var blevet tilbageholdt på øen, allerede var døde. Indtil nu, fra det tidspunkt vi forlod Glückstadt til i dag, var 43 døde. Af disse var et tysk barn, mens resten var danske. I dag talte jeg med flere bekendte fra Hamburg. Lejede logi for mig selv i Carr Street; men blev sammen med mine børn ombord på skibet og fik ordnet mine ting. Bedrøvelse prægede skibet, for hver time blev flere og flere folk syge og selv i dag døde endnu 9 danskere.

13. marts. 6 danskere døde i nat. Denne morgen flyttede jeg til vores logi sammen med en med-rejsende, Erich, fra Reinfeld i Holstein. Det bestod af kun 2 rum, men vi tilfredsstillede os selv med det for at spare penge. Vi betalte 6 dollars om måneden for det.

Alle tyskere forlod skibet i dag. Nogle danskere gik også iland; men mange af dem måtte blive ombord på skibet, da de enten var syge eller ikke havde logi. Imod aftenen blev der givet ordre om, at alle skulle forlade skibet, for nu var der næsten ikke en rask person tilbage på det. Et stort telt var rejst udenfor byen og alle danskere var bragt hertil. Jeg besøgte min lille Anna, som stadig var meget syg, og så en del af byen. Med dette endte dagen.

14. marts. Det første, jeg gjorde, var at gå hen og se til min lille Anna. Hun var mere syg end i går og kunne ikke komme til logiet. Derfra gik hen for at se til danskerne. I løbet af natten var nogle flere af dem døde. I dag blev der lejet huse, hvor de flyttede ind; men de måtte stille dem tilfreds med meget trange forhold.

Sejlskibe kommer ikke op ad floden. Havnen er 2 miles lang men ikke let at se, fordi den ligger så tæt på byen. Der er meget trafik og skarer af folk samt hestevogne ses dagligt her. Fra havnen går der 16

gader gennem byen. De har alle navne og krydses af 21 tværgående gader nævnt i forhold til deres numre (fra 1 til 21). 2 af disse gader, den 2. og 3., er mere end 1 tysk mil lang. Da hele området, som er reserveret til byen, er dækket af bygninger, vil hver gade være fra 1½ til 2 tyske mil lang. Gaderne er fuldstændige rette og brede. De er ikke brolagte; men makadamiserede. Stenene, som bliver brugt, er mest kalksten. Af den grund er der et tykt lag af snavs på gaderne i vådt vejr og når vejret er tørt, er de konstant fulde af støv. Dette støv er yderst skadeligt og usundt. Handelen er vigtig. Her er mange industrielle foretagender, nemlig jernstøberier, sukkerfabrikker og mange andre. Indbyggerantallet er omkring 150.000. Dette kan imidlertid ikke anslås sikkert, da mange rejser hver dag. Det er blevet anslået, at der er tæt på 40.000 tyskere i byen. Der er kun få negre. Så vidt som jeg ved, bliver det sagt, at der er omkring 120 forskellige sekter her og tæt på 200 kirker og mange af kvartererne har mere end en kirke eller menighedshus. Mange af disse kirker og menighedshuse er ikke større end en almindelig beboelse. Der er mange store og smukke huse i byen og nogle endnu smukkere bliver stadig bygget. Der er også mange kun lavet af brædder, som er gamle og forsømte, bygget uden plan. Dog bliver disse gradvis revet eller brændt ned og bedre huse bygget i stedet for.

15. marts. Jeg besøgte igen min lille Anna og skønt hun stadig var meget syg, tog jeg hende med til vores logi. Vi sendte bud efter en læge, som fortalte os, at hun led af noget, som tappede hendes kræfter. I dag gjorde jeg anstrengelser for at tjene noget, enten ved forretning eller arbejde, men uheldigvis havde jeg ikke succes med nogen af delene, da jeg ikke talte engelsk. For ikke at være ubeskæftiget længere gjorde jeg og 4 venner forberedelser til at tage til jernbanen, som bliver bygget i staten Illinois og arbejde der. I dag fik vi ordnet vores ting, fik billetter fra det kontor hvor arbejderne bliver antaget og besluttede at rejse i morgen.

Her i St. Louis er der meget rigdom og fremgang men også meget fattigdom. Skønt slavehandelen kun findes i lille skala, hersker en tydelig brutalitet både mellem voksne så vel som mellem børn. Denne aften blev jeg forfulgt af de sidstnævnte, som formodentlig havde bemærket, at jeg var en fremmed; de smed sten efter mig, skønt jeg havde gjort dem nogen skade.

Hans Hoth får arbejde forskellige steder i Illinois og rejser ikke med de andre til Kansas City. (f. a.)

Christian J. Larsens beretning om flodsejlsden:

25. februar. Omkring kl. 1100 forlod vi New Orleans – alle ved godt mod.

26. februar. Vi holdt møde om eftermiddagen og jeg viede Nora Weinberg til A. Berthelsen.

1. marts. Vi holdt et rådsmøde, ved hvilket Sven Larsen og jeg gav en opgørelse over alle vores udgifter for gruppen. Jeg benyttede lejligheden og bad forsamlingen at være tålmodige over for hver-andre og gøre det så bekvemt som omstændighederne vil tillade.

2. marts. Vi holdt et møde om eftermiddagen og deltog i nadveren.

8. marts. Vi holdt et privat møde og afgjorde nogle vanskeligheder, som var mellem brødrene fra Aalborg og deres præsident. Efter nogen snak og forklaringer blev alt klaret. Tak Gud for det!

11 marts. Om formiddagen blev 6 af vores gruppe angrebet af "Cholera Morbits". De blev taget ombord i karantænebåden nogle få miles, før vi nåede St. Louis. 5 af dem døde; men søster Kjær blev rask og sluttede sig til os i St. Louis 3 dage senere. Vi nåede byen før det blev nat og besøgte broder Horace Eldridge i hans kontor. Der fik jeg 2 breve, et af dem fra Zion.

12 marts. Jeg deltog i det amerikanske møde og talte en kort stund. Min kone og jeg var inviteret til aftensmad hos en engelsk familie og da vi vente tilbage til damperen, fandt vi ud af at min svoger var angrebet af kolera og vi vågede over ham hele natten.

13. marts. Han, Valdemar Olsen, døde kl. 0630 – gående fredeligt væk til Herren. Assisteret af en broder Buchland fra Zion prøvede jeg mit bedste hele dagen for at leje et hus til gruppen, men forgæves og de syge folk måtte derfor af nød lave senge af deres klæder på kajens gade ved floden. Vi kunne ikke komme videre på grund af is i floden på det tidspunkt. Efter megen overtalelse lykkedes det at leje et værelse til min kone og mig og også et til Christen Hansen og hans kone. Ejeren var en broder Gjære. Det var en meget rolig nat.

14. marts. Efter megen anstrengelse fra min side og assisteret af broder Buchland fik vi alle emigranterne komfortabelt huset før natten den dag, for hvilket vi alle var meget taknemlige. Vi havde lejet 2 store haller; en på Mound Hotel for emigranterne fra København og en anden på Ullaget Hotel

til resten af emigranterne. Jeg havde meget at gøre med at hjælpe de syge, under den uge, da flere var blevet angrebet af kolera og nogle døde efter vi havde nået St. Louis.

19. marts. Jeg deltog i mødet med LDS'erne fra København og talte til dem og hjalp nogle af de syge. Om eftermiddagen deltog jeg og min kone i et engelsk møde og kl. 1700 deltog jeg i mødet med LDS'erne på Hotel Ullaget. Flere af brødrene talte ved det møde og vi prøvede alle at opmuntre og indgyde hinanden mod og vi forstod, at Herren anerkendte vore bønner; for mange af de syge blev helbredte, skønt nogle døde.

21 marts. I dag fyldte jeg 23 år og Horace Eldridge, Empey, Buchland, hans kone og broder Folkman spiste middag med os. Under ugen var jeg meget optaget af at våge hos og velsigne de syge. En dag var jeg over floden for at finde arbejde til nogle af brødrene. Jeg skrev et brev til præsident Van Cott.

26. marts. Jeg var til møde med folkene på Mound Hotel og ledede nadveren til dem. Kl. 1700 mødtes jeg med LDS'erne på Hotel Ullaget og vi glædede os over tilstedeværelsen af Guds ånd blandt os. Vi er næsten fri for sygdom – Gud være lovet!

31 marts. I dag havde vi et specielt rådsmøde. En gruppe af engelsktalende folk, 460 personer i antal, passerede St. Louis i dag.

2. april. Vi havde alle en fastedag og møder i begge hoteller – deltog i nadveren og takkede Gud, at al sygdom har forladt os og at fredens ånd hersker blandt os, for hvilket vi priste Gud.

3. april. Denne dag ankom de emigranter, der var under ledelse af H. P. Olsen og jeg ledsagede ham til præsident Eldridge kontor. Bagefter gik jeg ombord i den damper, der havde bragt dem og der fandt jeg mine forældre, min broder og søster, som var kommet med den gruppe. De havde det alle godt. Mine forældre blev hos mig indtil vi forlod St. Louis. Om aftenen havde vi et specielt rådsmøde, på hvilket klager blev fremsat mod Jeppe Christensen for drukkenskab og også noget tyveri. Han følte sig meget ydmyg og bad om tilgivelse og lovede at opføre sig rigtigt. På det samme møde opkom emnet om at rejse midler til dem, som havde utilstrækkelige midler; så at alle de, som ønskede det, kunne rejse sammen, hvis der var midler, som kunne spares. Efter en lang diskussion blev det enstem-migt vedtaget, at alle skulle hjælpe, så meget som det var dem muligt og nogle af brødrene, som havde givet ved det tidligere møde, gav igen. I løbet af ugen havde jeg travlt med at hjælpe folk på forskellige måder.

9. april. Jeg deltog i mødet på Mound Hotel, talte der og konfirmerede 2 brødre, som var døbt her. Vi deltog i nadveren og havde en velsignet dag. 8 voksne og 8 børn er døde af kolera, siden vi forlod New Orleans.

13. april. I dag gik vi ombord på ”Houdauson”, damperen som skal bringe os til Kansas. Vi afgang kl. 1800 og ankom sikkert den 18. april.

18. april. Vi landede samme sted, hvor Olsen gruppen var gået iland; og som sædvanlig ifølge vore instruktioner og skikke, mens vi er på havet og sejler på dampere på floder, kaldte jeg gruppen sammen for bøn. Men snart efter kom ældste H. P. Olsen, som havde været leder af det anden gruppe og som vi forventede skulle være vores kaptajn over sletterne, og forbød os at samles til bøn eller andet religiøst møde, så længe vi forblev i lejr på denne lokalitet – for, sagde han: Vi var kun nogle få miles væk fra de folk, som havde forfulgt og drevet LDS'erne fra deres hjem”. Vores gruppe følte sig meget skuffede ved denne ordre. Jeg svarede, at da han nu havde ledelsen, ville jeg adlyde og gøre, som han ønskede.

19. april. Jeg samlede pengene fra gruppen for dermed at betale for fragten af vores forsyninger og bagage på damperen og afslutte mine mellemværender med gruppen og også med kaptajnen (H. P. Olsen), fra denne dag til den 9. maj.

Oksekærre kompagni til Zion

Westport, nu en del af Kansas City, Jackson County, Missouri, var blevet valgt som udrustningssted for de LDS'ere, som krydsede stepperne det år. De skandinaviske emigranter slog lejr nær Westport beliggende i en kort afstand syd for Missourifloden. Den 9. maj 1854 var Larsen og Olsen grupperne sluttet sammen og organiseret til rejsen tværs over stepperne. Hans Peter Olsen var valgt som leder af de sammensluttede grupper og Christian J. Larsen som præst, mens Brent Nielsen blev valgt til leder af vognene, Jens Hansen lejr-kaptajn og Peter P. Thomsen kaptajn for vagten.

Gruppen, som bestod af 69 vogne, var delt i op i 6 mindre grupper med 10 eller 12 vogne og en kaptajn i hver gruppe. Hver vogn var forspændt 4 okser og 2 køer. Der var også i gruppen et antal af reserveokser. Fra 10 til 12 personer var tildelt hver vogn. Ældste Carl Capson, Anders Andersen, Peter Beckstrom, Jens Jorgensen, Anders W. Winberg og Valentin Valentinsen, broder til Karen Valentin, var udnævnt til kaptajner af de 6 divisioner.

Okser, vogne, telte og andet rejseudstyr, som emigranterne købte i St. Louis, Kansas City og omegn kostede mere end forventet. Et antal af emigranter løb tør for midler, så alle var ude af stand til at skaffe et fuldt udstyr. De mere velbjegete, imellem hvilke vi må nævne broder Bent Nielsen fra Sjælland og Peter P. Thomsen fra Falster, gav imidlertid frit af deres midler, så at ingen blev efterladt i Staterne ¹⁰⁾ på grund af manglende penge.

Mod slutningen af maj blev en anden lejrplads valgt omkring 8 miles vest af Kansas City, fra hvilken plads emigranterne fortsatte deres lange rejse over stepperne torsdag d. 15. juni 1854. Denne gruppe af emigranter rejste ad en ny men kortere vej end de foregående grupper havde gjort. Efter at have kørt ca. 20 miles fra Kansas City måtte der gøres holdt, fordi næsten alle forspændene var for tungt lastede, på grund af at emigranterne havde taget for meget bagage med, stik imod de instruktioner og råd der var givet. På forslag af broder Hans Olsen tog nogle af brødrene til Leavenworth City, omkring 30 miles fra lejrpladsen, for at konsultere apostlen Orson Pratt, som i egenskab af emigrations-agent midlertidigt havde taget ophold i nævnte by. Ældste Pratt lånte gruppen nok penge til at købe 50 okser, hvorefter rejsen blev fortsat.

Efter få dages rejse mødte gruppen vest for Fort Kearney d. 5. august apostelen Erastus Snow og andre ældste fra the Valley ¹¹⁾, som var blevet kaldet til mission i Staterne. Ældste Snow holdt et møde med de skandinaviske LDS'ere og henvendte sig til dem i deres eget sprog, hvilket forårsagede stor glæde i lejren.

Karen og Jens krydsede stepperne kørende en tungt lastet vogn trukket af okser. Karen sagde. ¹²⁾ Da vi startede, havde jeg et langt sort skørt, da vi ankom, hang det i laser om min talje. Jeg bar mit eneste tilbageværende barn i mine arme, indtil jeg blev så træt, at jeg dårligt kunne bevæge mig. Så lavede Jens en lille plads bag i vognen til lille Theodor. Mange af vores bedste ejendele blev efterladt i løbet af turen.

Af alle de emigrantgrupper, som krydsede stepperne dette år, blev skandinaverne ramt mest af sygdom, kolera. Under deres midlertidige ophold på en lejrplads nær Westport, såvel under rejserne, var der mange dødsfald. Snesevis blev ofre for denne frygtelige sygdom og mange af LDS'erne var tvunget til at begrave deres slægtninge og venner uden kister på de øde stepper. Så stor var dødeligheden blandt dem, at af de 680 sjæle som forlod København den foregående vinter nåede kun 500 deres destination. De andre bukkede under for sygdom eller rejsens besværligheder.

En interessant anmærkning er, at 1855 emigrationsrute blev ændret ved specifikke instruktioner fra Brigham Young. I et i april 1854 skrevet brev til Franklin D. Richards, som igen gjorde tjeneste som den Europæiske Missions Præsident, skrev Brigham, ” Du er klar over, at sygdom er tilbøjelig til at angribe vores uakklimatiserede brødre på Mississippifloden. Derfor ønsker jeg, at du ikke mere afskiber til New Orleans, men afskiber til Philadelphia, Boston og New York”.

Christian J. Larsen ⁽⁶⁾ om forberedelserne til og turen over sletterne:

9. maj. Jeg var travlt optaget af at assistere LDS'erne i deres forberedelser for rejsen over sletterne. Jeg hjalp også mange af de syge, også i Olsen gruppen, og skrev mange breve, etc. Vi flyttede i små grupper eller i familier til Westport – 8 miles fra Kansas – og da vi alle var samlet der, blev gruppen fuldt organiseret af broder Empey på følgende måde: H. P. Olsen, kaptajn; C. J. Larsen, præst; Brent Nielsen, leder af vogntoget; Peter Thorsen, vagtkaptajn; Jens Hansen, lejrkapitajn; Jens Jørgensen, kaptajn for 10 vogne; A. Weinberg, kaptajn for 10 vogne; Peter Beckstrøm, kaptajn for 10 vogne; A. Andersen, kaptajn for 10 vogne; C. Capson, kaptajn for 10 vogne; Valentinsen, kaptajn for 10 vogne. Kaptajn H. P. Olsen skulle have en vogn og 2 spand okser til sig selv foruden en hest eller også et muldyr. Gruppen skulle også have 4 eller 5 heste til dens brug. Hver vogn må have 11 personer og ikke mere end 2500 pund af bagage og forsyninger at bære.

10. maj. Assisteret af broder A. Weinberg og A. Andersen indviede jeg noget olie og velsignede søster Hansen og broder Patersons børn samt skrev i min journal. Om aftenen blev der holdt møde for at tage

under overvejelse til hvad brug de 900 dollars, der var i overskud, skulle bruges til, efter at vognene og okser var blevet betalt. Det blev besluttet: At 90 dollars blev givet til kaptajn H. P. Olsen til køb af en hest; 300 dollars til heste for gruppen; 200 dollars sættes til side for færgebetaling over nogle floder og de sidste 310 dollars holdes i reserve til at købe forsyninger, når det behøves. Denne sidste forsyning var med den bestemmelse, at pengene skulle refunderes efter ankomsten til Zion, så snart omstændighederne tillod det, af de grupper som lånte sådanne penge. Jeg velsignede noget olie og den næste ting var at bede om nogle penge til kaptajn Olsen, fra de grupper der havde overskud. Broder A. Weinberg døbte i dag en mand og sammen konfirmerede vi ham som medlem af kirken.

12. maj. Jeg havde indsamlet 60 dollars og 5 cent til kaptajn Olsen, som jeg gav ham, det gav 150 dollars til at købe hans hest. Fra denne dag gjorde jeg og nogle andre brødre ture tilbage og fremad for at købe forsyninger til gruppen til brug på turen over sletterne. Jeg holdt regnskab med alle for-retningerne foruden at velsigne et antal børn hver dag.

21. maj. Jeg viede broder Jens Black og Baletta og den 22. skrev jeg i min journal. Broder Jens Petersen døde denne dag.

26. maj. Denne morgen kl. 0800 havde jeg folkene sammen for første gang siden vi forlod Kansas og vi deltog med bønner og sang, som vi gjorde årene før. Vi gjorde ligeledes om aftenen kl. 1800. Jeppe Christensens kone døde.

28. maj. Denne dag holdt vi møde i lejren både om for-og eftermiddag og vi holdt den som en fastedag. Deltog i nadveren og glædede os af den mulighed, vi nu havde til igen at synge, bede og tale frit.

29. maj og 3. juni. Jeg skrev et brev til præsident Van Cott i København og til mine brødre i Danmark. I løbet af ugen lavede jeg en liste med alle emigranternes navne og gjorde også regnskab for vores udgifter til forsyninger og andre ting købt af gruppen, og mødte i selskab med H.P. Olsen og Brent Nielsen agenten broder Empey, til hvem vi præsenterede regnskaberne mellem os og ham, hvilke var tilfredsstillende for begge parter. Dette havde taget hele dagen.

4. juni. Vi holdt et rådsmøde, på hvilket klager blev fremlagt mod broder Hans Jensen Strand for ukristelig opførsel og for frafald mod visse principper i evangeliet. Hans certifikat som præst blev trukket tilbage og han blev advaret og rådet til at angre og at bede Gud om tilgivelse, at han ville få den gode ånd igen. Om eftermiddagen holdt vi møde og deltog i nadveren. Jeg talte til folk et stykke tid og Guds ånd syntes at inspirere og opmuntre et hvert hjerte. Da tiden nu var nær for vores start over sletterne, blev det besluttet at trække lod om dyrene. Vores kaptajn informerede os, at han var blevet an-vist eller beordret at tage grupperne ad en ny vej – men hvem der havde beordret dette, fandt jeg aldrig ud af – men, sagde han, der ville blive fundet bedre græsgange den vej og så forhørte han om gruppen var villig til at gøre dette – alle tiltrådte forslaget. Videre fastslog han, at det var nødvendigt at udruste 5 mand med våben, ligesom soldater, til at være vagter på vejen og følgende brødre blev valgt: William Valentinsen, A. Andersen, Frederik Nielsen, Peter Madsen og broder Riis.

11. juni. Vi holdt møder både formiddag og eftermiddag og deltog i nadveren. Broder C. Schou og jeg brugte taletiden, velsignede nogle syge personer og indviede 2 flasker olie.

15. juni. Efter bøn om morgenen og morgenmad startede vi rejsen.

12. september. En gruppe fra Salt Lake Valley bragte os noget mel og fra den tid fik vi alt vi kunne ønske os, da vogne ville komme ud for at møde os med forsyninger.

5. oktober. Denne dag nåede vi vores rejses endemål og rejste vores sidste lejr i Salt Lake City kl. 1800. Så gjorde jeg regnskab med brødrene!

Livet i Brigham City

Jens og Karen nåede Salt Lake Valley d. 5. oktober 1854, hvor de slog sig ned i Brigham City, Box Elder County, Utah.

Den første indikation af at Jens Mogensen Kjøller skiftede til navnet James Morgan Keller er fra ”Directory Commemorating the Settlement of Brigham City, Utah”, Utah Genealogical Association, (1976) side 13, som viser Keller, James Morgan; hustru: Karen Margreth Valentine; datter: Sene; søn: Hans Peter, velsignet 1854, Box Elder Distrikt 1854.

I samme måned slog de sig ned i jordhule, som bestod af et hul gravet ind i en bakke med et tag af pilegrene. En skillevæg af pil og ler løb midt gennem rummet. Jens, Karen og Theodor boede på den

ene side og broder og søster Hansen på den anden side. 3 måneder efter deres ankomst til dalen, fødte Karen deres 6. barn, en lille pige som blev kaldt **Lena**. Nu havde de 2 børn igen. James ejede det første kalkbrænderi i Brigham. Resterne af det fandtes for få år siden, indtil de forsvandt, da motorvejen blev udvidet. Jeg har selv kørt over stedet i juli 2002. Han hjalp også med til at bygge domhuset. Efter nogle år i Brigham flyttede de 1860 til Mantua, Box Elder County, Utah. Her var han rådgiver i den lille gren af LDS kirken. James og familien måtte gennemlide mange af de samme vanskeligheder som andre pionerer i Utah måtte. Han kæmpede mod indianere, og hans afgrøder blev ødelagt af græshopper og andre insekter adskillige gange.¹³⁾

Mantuas historie

I historien om Box Elder County berettes dette om Mantua.¹⁴⁾

Mantua ligger 5 miles øst for Brigham City i en af de skønneste dale der findes. Klimaet er ideelt på grund af den høje beliggenhed, 5000 fod over havets overflade. Hele dalen er under dyrkning producerende store afgrøder af hvede, havre, lucerne, kartofler og frugt, særlig jordbær, som er uden sidestykke i størrelse og smag.

Før 1863 blev Box Elder Valley, bedre kendt som Little Valley, brugt som græsning for kreaturer af Brigham Citys nybyggere. Abraham Hunsaker byggede et sommerhus nær den store bro, hvor medlemmer af hans familie tog hen hver sommer og lavede smør og ost af den fede mælk fra de køer, som græssede i dalen.

Foråret 1863 flyttede et antal familier op fra Brigham og tog omkring 130 acres land i den nordlige del af dalen under dyrkning. De indhegnede det den sæson, tog vand til kunstig vanding og blev belønnet af en rigelig høst. Disse familier var: John Nelsen, Niels C. Schow, Rasmus N. Jeppsen, Peter Ole Hansen, Niels Nielsen, Fred Sorensen, Lars J. Halling, Thomas Andersen, John Johnson, Jorgen Hansen, Peter C. Jensen, Peter Jensen, Jens Keller, Lars Andersen, Peter F. Petersen, N. A. Jeppsen og August Nichols.

1864 om foråret flyttede nogle af disse familier til Bear Lake, men flere flyttede op fra Brigham og indtog mere jord til dyrkning. Dette år blev byen anlagt lige nord for den store bro; dens eneste gade løb i nord-sydlig retning, idet den dannede en del af vejen mellem dette County og Cache Valley.

Sent om foråret 1865 arrangerede folk en fridag hvor Præsident Lorenzo Snow og Jonathan C. Wright var til stede. Ved et møde holdt på bakken i den østlige del af dalen, indviede Præsident Snow landet og vandet, at det måtte være til velsignelse for folk. Han navngav bakken "Mount Hope". Byen var tidligere blevet døbt Mantua til ære for Lorenzo Snøvs fødested i Ohio.

Præsident Snøvs formål med at få folk til at bosætte sig i Mantua var, at de kunne dyrke hør til brug i Brigham City Cooperative Institution. Hans P. Jensen var udpeget til at føre opsyn med arbejdet. I 1864 havde Lars Halling mindre end en halv acre med hør; herfra høstede han 20 skæpper frø (727 liter f. a.). Hørren blev klargjort til spinding af Peter Olsen Hansen, som havde lært håndværket i Danmark. Den grovere del blev spundet og vævet til klæde, hvoraf kornsække blev syet og de finere dele blev spundet til tråde beregnet til syarbejde.

De tidlige nybyggere i Mantua udførte ikke alene arbejdet med at dyrke hør, men, når det var nødvendigt, arbejdede de også med at udføre pionerarbejde i hele staten. Under tresserne kørte Lars J. Halling, Michael Snow, Ole Olsen og James Hansen forspand tilbage til Missourifloden for at hjælpe emigranter på deres vej til Utah.

I de tidlige halvfjerdserne, mens folk endnu arbejdede med at bygge deres hjem og få samfundet godt i vej, kom en anmodning fra kirkens præsidentskab om mænd til at hjælpe med at bosætte Arizona. N. P. Jeppson, Sr. and Eskel Eskelson efterkom anmodningen og til-bragte 2 år der. De skaffede selv deres egne forspand, vogne, værktøj og proviant, hvilket ikke var no-gen lille sag, siden intet blev avlet i den del af Arizona og penge til alle deres forretninger måtte de tage af deres opsparinger fra tidlige år.

Fra 1863 til 9. september 1877 var Mantua en gren af Brigham menighed: H. P Jensen var præsiderende ældste og James Keller med R. N. Jeppson rådgivere.

Polygami

James Morgan var en meget religiøs mand troende på det at adlyde sine kirkelige ledere. Så derfor adspurgte om at leve op til loven om polygami, samtykkede han.

2. ægteskab: 16-11-1856 blev han gift i Salt Lake City med **Anne Margrethe Larsen**, født 27-02-1836 i Vejby sogn, Holbo herred i Frederiksborg amt. Døbt 06-03 i Vejby kirke.

Hendes forældre var: **Anders Larsen** og **Margrethe Nielsdatter**. De kom til USA med samme gruppe som Jens og Karen.

3. ægteskab: 05-01-1860 blev han gift i Salt Lake City med **Anne Christine Larsen**, født 19-08-1843 i Helsingør. Døbt 08-10 i Skt. Olai kirke, Helsingør.

Hendes forældre var: **Jens Larsen** og **Bertha Sophia Andersdatter**.

4. ægteskab: 26-12-1864 blev han gift med **Sophie Marie Christiansen**, født 03-06-1847 i Horserød Overdrev i Tikøb sogn, Frederiksborg amt. Døbt 05-09 i Tikøb kirke.

Hendes forældre var: **Johan Christian Christiansen** og **Johanne Margrethe Jensdatter**.

5. ægteskab: 29-01-1879 blev han gift i Salt Lake City med **Anna Petrea Larsen**, født 07-09-1858 i Nakskov. Døbt 19-06-1859 i Skt. Nikolaj kirke, Nakskov.

Hendes forældre var: **Rasmus Larsen** og **Marie Magdalene Christine Christensen Raahauge**.

Børn født i Brigham City, Box Elder County, Utah Territory

Lena Keller, født 12-01-1855, datter af James og Karen Margrethe.

William Keller, født 09-02-1857, søn af James og Karen Margrethe.

Anders Julius Keller, født 28-09-1857, søn af **James og Anna Margrethe**.

Anton Peter Keller, født 06-08-1859, søn af **James og Anna Margrethe**.

Sophia Caroline Keller, født 18-01-1861, datter af *James og Anne Kirstine*.

Amelie Keller, født 19-01-1862, datter af **James og Anna Margrethe**.

Adelia Keller, født 27-02-1863, datter af *James og Anne Kirstine*.

Annie Margaret Keller, født 26-01-1864, datter af **James og Anna Margrethe**.

Maria Keller, født 16-10-1864, datter af *James og Anne Kirstine*.

Hans Peter Keller, født 29-04-1866, søn af **James og Anna Margrethe**.

Børn født i Three Mile Creek, Box Elder County, Utah Territory

Janues Esias Keller, født 24-04-1859, søn af James og Karen Margrethe.

Børn født i Mantua, Box Elder County, Utah Territory

Jamina Keller, født 21-07-1862, datter af James og Karen Margrethe.

James Morgan Keller, født 09-06-1865, søn af James og Karen Margrethe.

Emanuel Michael (Amos) Keller, født 27-03-1866, søn af James og Sophie Marie

Charlotte Alvina Keller, født 06-08-1866, datter af *James og Anne Kirstine*.

Nephi Keller, født 18-10-1867, søn af James og Sophie Marie.

Torval Keller, født 26-10-1868, søn af *James og Anne Kirstine*.

Tora Keller, født 26-10-1868, datter af *James og Anne Kirstine*.

Mantina Keller, født 03-03-1870, datter af **James og Anna Margrethe**.

Romanta Keller, født 04-11-1870, datter af *James og Anne Kirstine*.
Leonora Keller, født 11-02-1872, datter af **James og Anna Margrethe**.
Sylvanus Keller, født 23-08-1872, søn af *James og Anne Kirstine*.
Adam Archible Keller, født 14-02-1874, søn af *James og Anne Kirstine*.
Alvin Keller, født 01-07-1874, søn af **James og Anna Margrethe**.
Newgena Keller, født 01-01-1876, datter af *James og Anne Kirstine*.
Urias Keller, født 07-04-1878, søn af *James og Anne Kirstine*.
Selestres Alvirus (Leslie) Keller, født 07-12-1879, søn af *James og Anne Kirstine*.
Sylvester Adonald Keller, født 06-12-1880, søn af *James og Anne Petrea*.
Annika Octavia Keller, født 31-03-1887, datter af *James og Anne Petrea*.
Eli Thomas Keller, født 22-09-1891, søn af *James og Anne Petrea*.
Elzada Cornelia Keller, født 03-02-1894, datter af *James og Anne Petrea*.

Børn født i Mink Creek, Idaho

Ernest Elias Keller, født 13-08-1882, søn af *James og Anne Kirstine*.
Royal Keller, født 08-12-1882, søn af *James og Anne Petrea*.
Louella Keller, født 03-10-1884, datter af *James og Anne Kirstine*.
Allie Keller, født 14-02-1885, datter af *James og Anne Petrea*.

Hjem i Mink Creek, Idaho

I sydøstre Idaho ligger en grøn frodig dal med kilder, bække og åer. Bjergene strækker sig mod skyen med bakker ved foden og op imod dem er der en frugtbar rig jord fortrindelig egnet til agerjord. Det er kendt som Mink Creek. Det fik sit navn af de tidlige nybyggere på grund af overfloden af vandløb og de mange mink, som boede ved bredderne. Dens største tilløb er Strawberry Creek, Birch Creek, Bear Hollow og Station Creek.

Mink Creek ligger i en lille dal omkring 15 miles nordøst for Preston, Idaho. En hovedlandevej løber igennem, forbindende Franklin County og Bear Lake County gennem Emigration Canyon.

I 1871 sendte James Morgan sin søn Theodore og svigersøn John Olsen, gift med Lena, hertil for at se, hvordan livsbetingelserne var der. De kom til et ubesat område via Franklin, Worm Creek, Station Creek og Bear Creek. De returnerede med den besked, at 2 familier fint kunne leve der. Så tog James Morgan nordpå sammen med sønnerne William og Janues fra Mantua, Utah, for at gøre krav på den jord, som Theodore og John havde undersøgt. Det var ikke kendt som Mink Creek på det tidspunkt. De byggede en bjælkehytte med tag af jord og skar nok vildt hø til dyrene for den kommende vinter samt træ til brændsel. Efter at hytten var færdig, returnerede James Morgan til Mantua efterladende fjortenårige William samt tolvårige Janues, som skulle se efter dyrene og jordlodden. Under sidste del af december fik Janues så meget hjemve, at han forlod stedet på snesko og gik til Mantua, omkring 60 miles. Dette efterlod William alene ansigt til ansigt med ensomheden og vinterens kulde. Forestil dig, hvis du kan, drengens isolation. Nærmeste nabo var 14 miles væk over de forrevne bjerge. William forblev alene og passede kvæget fra januar til april 1872. I mellemtiden havde William en usædvanlig oplevelse, da en stor bjørn kiggede ind gennem vinduet nysgerrig efter at finde ud af noget om sin nye nabo. William brugte mange timer den vinter til at spille violen. Senere spillede han violin til mange danseaftener i Mink Creek. Han giftede sig aldrig.

De lange måneder af ensomhed endte med James Morgan, Karen og andre familiemedlemmers ankomst til hjemstedet. De kom fra Mantua med hestevogn og medbragte husholdningsartikler, føde-varer, 2 små grise, en tremmekasse med kyllinger, nogle få køer og nogle får.

Det siges at Kellerner blev tiltrukket af Mink Creek, fordi den mindede dem så meget om "den lille dal", som Mantua blev kaldt i de dage.

James Morgan var den første, som ejede en savmølle i Mink Creek, hvilket arbejde han havde lært at i en ung alder. Møllerne, meget langsommere end i dag, kunne sommetider tage op til en halv time for at skære en planke. Fisk var nødvendig for føde, så en fiskeruse blev bygget nær møllen for at forsyne

dem. Han ejede også den første kombinerede slå- og mejemaskine, købt i 1876. Bundtgræsset blev slået, når som helst det var jævnt nok til at køre med en slåmaskine.

Ved fødslen af Sophia Maries anden søn, Nephi, døde hun 18. okt. 1876. Hendes første søn, Emanuel Michael, kaldet Amos, kom i pleje hos mormoderen Johanne og hendes søster **Juline Caroline**, en gammeljomfru. Sophia Maries død var et hårdt slag for James Morgan.

I 1876 blev James Morgan ironisk nok kaldt til mission i sit fødeland, Danmark, hvor han var blevet forfulgt. Her skulle han undervise familierne om det genoprettede evangelium. Han tjente ærefuldt i den skandinaviske mission i 1876-77.

Da James Morgan vendte tilbage, flyttede han sin 3. kone med familie til Mink Creek. Urias Keller var det første barn, der blev født efter James mission.

Andre hårde hændelser ramte James Morgan, da regeringen vedtog loven om, at en mand kun måtte have en hustru. Han tog sin 5. kone, Anna Petrea, med op i bakkerne for at bo der, mens han fældede træer, som drengene kom og trak ud af canyonen til konerne og familierne. Tilværelsen blev til tider vanskeliggjort ved besøg af U. S. Marshal. Når som helst det var muligt, advarede en eller anden dem om sheriffens komme. Dette gav dem sædvanligvis tid til at gemme sig. En gang gennemsøgte de Anna Christinas hus, da de hørte nogle råbe, at de havde fanget James Morgan, husfaderen. De, der var til stede, prøvede at fortælle, at det ikke var ham, men sheriffen ville ikke høre. I virkeligheden havde grebet en af James Morgans første koners sønner. På grund af hans udseende, gang og det fak-tum, at han havde besøgt to eller tre af hjemmene, så var de sikre på, at de havde den rette mand. De havde William, ham som aldrig giftede sig. Sherifferne tog ham til Blackfoot og holdt ham en uge eller så, før de opdagede deres fejltagelse. De kunne have fået en bøde for sådan en krænkelse, så de lod ham gå med mange undskyldninger og betalte hans rejse hjem.

En gang tog James Morgan Anna Petra med til Mantua. På den tur blev han arresteret. Torsdag d. 13. december 1888 blev han, af Ogdens Første Distrikt Ret, kendt skyldig i at bryde Edmunds lov og idømt 6 måneders i statsfængsel. Han blev løsladt fra statsfængslet d. 13. maj 1889. ¹⁵⁾ Efter hans løs-ladelse boede han i Mantua, Utah, hos Anna Petrea og besøgte lejlighedsvis sine koner i Mink Creek.

James Morgan var hengiven og nær knyttet til alle sine koner og familier og forblev tro mod dem alle til sin død. De fik 6 børn, Anna Petrea og James Morgan. Da hendes ældste søn, Sylvester Adonald, bare var 14 år, døde Anna Petrea. Anna Christina, den 3. kone, tog disse 6 børn og opfostrede dem sammen med sine egne 14 til de blev voksne.

James Morgan døde, som han levede, som en god husbond, en god fader og en god nabo, respekteret af alle. Han døde d. 10. juli 1903 og blev begravet d. 15 på Mink Creek kirkegård. Hans 2., 4. og 5. kone døde før ham. Anne Margrethe Larsen døde d. 14. december 1875 i Mantua. Sophia Marie Christiansen døde d. 18. oktober 1867 i Mantua og blev begravet samme måned i Mantua. Anna Petrea Larsen døde 29. marts 1894 i Mantua og blev begravet i april i Mantua.

Elleve år efter hans død døde Karen Margrethe Falentin d. 5. april 1914 i Mink Creek og begravedes på kirkegården der, samme måned. Anne Christine Larsen døde d. 11. marts 1924 i Iona, Bonneville, Idaho. Blev begravet d. 14. marts på Mink Creek kirkegård.

På Mink Creek kirkegård findes James Morgans gravsted flankeret af Karen Margrethes og Anne Christines gravsteder. Ligeledes er der ved indgangen til kirkegården rejst en mindesten for James. Den er rejst af hans efterkommere. Pengene hertil blev indsamlet af **Della Smith Keller** gift med **Percy Keller**, som var søn af Urias Keller. Urias var stedfader til Della Smith.

Mink Creek

Udvikling og livet i samme

I 1874 var flere familier kommet til området for at indtage jord, hvor de kunne bygge deres hjem. Rasmus Rasmussen Sr. Var udnævnt til præsiderende ældste over det lille samfund. Der var kun 8 familier på det tidspunkt. Disse tidlige nybyggere fandt det nødvendigt at være selvforsynede. Under 1875 blev kirkemøder holdt i private hjem. Derefter byggede de en løvhytte til deres religiøse møder, men så snart det var muligt, fældede de træstammer og en 20 gange 20 fods bygning blev bygget som kirke. Den blev senere brugt til skole. Denne bygning lå nær ved det nuværende kapel. Kirkegården

blev anlagt på sin nuværende position af James Morgan og familien i 1872. Mads Hansen, Frank Sears og Lawrence Wilde er 3 af de tidligere gravere. Det første barn der blev født i Mink Creek, var søn af Theodore Keller og **Christina Larsen**. Det var **Louis Otheunies Keller**, født 27. april 1875.

Det næste år ankom et antal nye nybyggere og et specielt møde blev indkaldt 10. september 1876 holdt i Hans Larsens hjem. Præsident Brigham Young Jr. Og C. M. Musser fra Salt Lake City var til stede og organiserede officielt det lille samfund og gav det navnet Mink Creek Branch.

I mellemtiden flyttede flere folk til Mink Creek og Kirken etablerede Mink Creek menighed i 1877. Rasmus Rasmussen Sr. Blev den første biskop, mens Theodore Keller støttede som den første råd-giver. Rasmussen var biskop i 23 år. Efter etableringen af menigheden, kom der flere organisationer til. 1. april 1878 blev Relief Society dannet. Anna Christina Keller var den første præsident. Dettets præsidentskab var en vital del af samfundet i de tidlige dage. Det gjorde de døde klar til begravelse, syede klæder til dem, besøgte de nødstedte, gamle og syge og gjorde det til hest eller med oksekærre. Mink Creek kunne opvise en landhandel, en smedje, en ice cream salon og selv en billardsalon --- men den pralede vi ikke med! The Young Mens Mutual Improvment Association blev organiseret 17. marts 1878 med Jacob Jensen som præsident. Den tilsvarende for kvinder kom først i 1882 med Emma Rasmussen som præsident.

Alexander Baird var menighedens første drama iscenesætter. Hans første stykke var "Ten nights in a bar room". Drama og andre skuespil var en stor del af underholdningen i de tidlige dage. Den gamle bjælkekirke var centrum for underholdningen. Menighedens juleselskaber var højdepunktet i helligdagene med Santa Claus, godter og et træ.

Kirke og stat var ikke adskilte, som de er i dag. Kirkebygningen gjorde også tjeneste som skole. Det er optegnet, at i 1878 holdt Hans Rasmussen skole i kirkebygningen, fordi hjemmene lå langt fra hverandre og vejene var dårlige. En anden bjælkehytte blev bygget omkring 2 miles op ad vejen fra byens centrum. Charlotte Keller underviste i hans skole. Lærerne blev betalt ved at hvert barn betalte 50 cents for en termin (3 måneder). Anna Keller var den næste til at undervise i Mink Creek. Hun var den første lærer, som havde læreruddannelse. Flere familier flyttede hurtigt til og i 1882 blev et skoledistrikt etableret. På det tidspunkt var der bygget en skole i den sydlige ende, Glenco, og en i den nordlige ende, Klondike, så der i alt var 4 skoler i Mink Creek.

Så snart det var muligt, blev der anlagt veje, her imellem en vej gennem Riverdale til Preston som eliminerede den lange rute gennem Franklin, Work Creek og Station Creek.

I 1886 blev det første orgel erhvervet. Caroline Olsen var den første organist og William Keller menighedens første korsanger; men snart blev Peter Olsen fra Bear River ansat som musiklærer og han overtog det meste af musikken.

Jordemødre var vigtige, da babyer var LDS'ernes største afgrøde! Nogle af de gode kvinder som hjalp ved mange børns fødsler var fru Zink, fornavn ukendt, Serena Hammersmark Christensen, begge fra Norge, Nancy Rasmussen og Hannah Keller.

I de tidlige dage i det lille samfund tog nybyggerne smør og æg til Franklin og solgte dem for ti cent pundet. De fremstillede deres egen sæbe og stearinlys, vaskede deres uld og spandt det til garn for at lave mange stykker beklædningsgenstande. De havde ingen hospitaler, ingen sygeplejersker eller læger. Børnene blev hjulpet til verden af jordemødre, som for det meste var nordmænd. Mange af familierne var fra Danmark og børnene med forældre talte dansk. De bad og sang på dansk I sin biografi skriver Lars Henry Christensen: "Jeg gik i skole hvor jeg havde en køn lærerinde. Hvilken skam, at i de to år jeg gik i skolen, forstod jeg ikke et ord af det hun sagde. Hun talte kun engelsk og jeg kun dansk".

Der var ingen penge i cirkulation i Mink Creek før efter 1893. Ved den tid modtog nybyggerne lidt penge for deres smør, æg og grøntsager, som var solgt til mændene fra "Smith Tie Contract Com-pany" og til de mænd der drev kvæg over Lander Trail mod øst.

I disse tidlige år havde hver familie en rok og ingen moder eller hendes døtre blev nogensinde taget med ledige hænder. Kvinderne klippede fårene. Forarbejdningen af ulden blev også helt overladt til kvinderne. De vaskede den, kartede den, spandt den, strikkede og lavede den til familiens klæder.

Kirkebyggeri

I 1889 begyndte folkene i Mink Creek at bygge et nyt kapel. De lagde grundmuren med den intention at bygge en bjælkebygning. Efter grundmuren var færdig, besluttede de at bygge kapellet af klippestene, som der var rigeligt af i Mink Creek. Klippestenene blev samlet på vogne og slæbt til byggepladsen. Sandsten blev slæbt ud af Birch Creek Canyon. Carl Peterson var klippestenhugger. Tømmerne som udførte det indre og endelige arbejde var Lehi Olsen, David Miles og Adolph Berg-quist. Alt blev udført i hånden. Den lille bys befolkning bidrog med arbejde og kapital. Bygningen stod lige nord for det nuværende Mink Creek Chapel. Funderingen gav hele tiden bryderier og bygningen måtte stives af i den tid den var i tjeneste fra 1890 til 1928, hvor den begyndte at falde ned og til slut blev pillet adskilt og slæbt væk. Det var et stort rum og mange lykkelige timer blev tilbragt med at danse på det gamle trægulv. På danseaftenen blev bænkene, som blev brugt af menigheden om søndagen, stablet langs væggene. Orkesteret havde plads på tribunen og de ældre folk ville sidde rundt omkring og se de yngre have en lystig aften. William Keller spillede på violin til mange af aftenerne. Så om søndag morgen ville søndagsskolen samles og når det blev tid for klasserne, blev de røde gardiner trukket for, for at separere den ene klasse fra den anden. Enhver havde fået besked om at tale stille. Det mekaniske klaver, minus rullerne, gør stadig tjeneste i den nuværende kirkebygning. (Dette var først i 1980'erne f. a.)

På grund af dårlige veje, lidt eller intet vejmateriel og de måder man rejse på i 1909, blev den sydlige eller nedre del af Mink Creek menighed omdannet til Glenco menigheden. Den tog ca. 150 folk fra modernemenigheden. I 1955 blev det bestemt at genforene de to menigheder. 21. okt. 1955 var de 2 menigheder forenet med Delmer Olsen som biskop for den nye menighed. Ved hans takt og diplomati skete sammenlægningen smertefrit. Mens Glencoe folkene elskede deres lille menighed og var kede af at forlade den, var det ikke kun af økonomiske grunde, men også andre, et klogt valg. Med biler og gode veje var det ikke mere et problem at komme til Mink Creek. I 1984 blev de delt igen.

I 1908 solgte Peter Peterson 4 acres land for 400 \$ og senere gav Lorenz Baird et stykke af sin jord. Disse arealer dannede en fællesskabspark, Mink Creek Ball Park. Denne har altid været en vigtig del af Mink Creek menigheden. For omkring 90 år ønskede drengene altid at spille bold om søndagen, så bispedømmet indvilgede i, at en bold park skulle bygges og at forældrene skulle give de unge mennesker fri lørdag eftermiddag, så de blev opmuntret til at gå i kirke om søndagen. Mink Creek løb ned på nord siden af den med balsampopler, krat og vildgræs tæt på. Træer blev plantet og vandet med spande. Den blev kunstig vandet og det vilde græs groede i rigelige mængder. Et hegn blev også opført. Den 4. og 24. juli var store begivenheder for Mink Creek menigheden. Lege, væddeløb, rodeos, boldspil, picnics, menigheds og familiesammenkomster er holdt og nydt i parken. Omkring 1925 blev der bygget en stor tribune. Store forskønnelser og forbedringer er blevet foretaget indenfor de sidste år under biskop Hugh Hansen, Ronald Baird med Merlin McKay og Clair Christensen fra parken. Den store tribune er blevet revet ned. Den er slået og vandet regelmæssigt, nye moderne toiletter er blevet bygget og vand fra Strawberry Culinary Water District i den nordlige ende af Mink Creek er lagt ind.

I 1928 var William E. Crane stadig biskop da de begyndte konstruktionen af den nye kirkebygning. Den kostede 92.000 \$ hvilket var en enorm sum i de dage. Byggekomiteen bestod af biskop William E. Crane, Nels Christ Eskelsen, Urias Keller, Willard Nelson, Emanuel Keller, og Hyrum Bell. Delbert Henderson var tilsynsførende med byggeriet. De skønne malerier blev malet af broder Helgeson. Mange troede at de havde kostet en formue; men Helgeson maledede dem for 50 \$. Hver familie betalte deres andel med arbejde og kirken modsvarede det med penge. Mændene slæbte sand og grus med vogne og lastbiler i 8 miles og mursten og tømmer i 18 miles. Kvinderne stod for den indvendige finish så som maling, lakering og andet, som Henderson troede, de kunne udføre. Præsident Grant syntes de havde for udførlige planer og brugte også for mange penge. Biskop Crane var ansvarlig for at få pengene fra Kirken i Salt Lake City og hver gang præsident Grant så Grant i Salt Lake drillede han ham og sagde: "Jeg gætter på, at du vil have flere penge". Når folk bestemte sig for en slags prædikestol og andet fast tilbehør, bestemte fællesskabet sig altid for noget bedre, så biskop Crane måtte til Salt Lake mange gange efter flere penge, en ting han hadede. Da kapellet var færdigt udtalte præsident Grant: "At det var en af de smukkeste bygninger, der var bygget i hans embedstid". Præsident Heber J. Grant indviede kapellet 19. okt. 1930. det havde taget 2 år at bygge det. Det er stadig en smuk bygning som tjener sin forsamling godt og gennem årene har biskopperne og præsidenterne for Relief Society sammen med medlemmerne lagt meget tid og arbejde i 30ed lige-holdelsen. I 1945 blev alle

vægge, gulve og bænke ommalet og der kom nye yderdøre. I 1968 blev bygningen redekoreret og der kom gardiner op.

Kirkegården, som er blevet bestyret af kirken siden 1882, blev gjort til kirkegårdsdistrikt da Nathaniel Keller var biskop. Dette gjorde det muligt for county'et at få penge gennem skatterne. Mens mange arbejdede og hjalp til med at forbedre kirkegården, fortjener John G. Olsen, som flyttede til Mink Creek i 1949, en stor anerkendelse for smukkeseringen af kirkegården.

Tiende kontor

Tiendekontoret blev rejst tæt på den lille kirke. I den første tid blev der taget alle slags produkter som tiende. Der var flere rum i bygningen. Den blev også brugt til at huse familier gratis, som havde brug for et sted at bo. Flere ældre kvinder fra menigheden boede der. Hjælpeforeningen holdt til i den forreste del af huset og senere blev der holdt religionsklasse her.

Det gamle skolehus af cementblokke lå tæt på tiendekontoret. Væggen der vendte mod tiendekontoret bestod af lutter vinduer. En dag, da mødet i hjælpeforeningen var slut, strømmede alle kvinderne ud forbi en hvepsere. Flere af kvinderne havde lange skørter på og nogle af hvepsene kom op under en af kvindernes skørter. Alle prøvede at hjælpe hende af med hvepsene medens de glemte alle børnene i skoleklassen, som virkelig nød synet af den scene, som kvinderne opførte.

Følgende humoristiske episode henviser til Viola Larsen, som kom til Mink Creek i 1919:

”Da jeg kom til Mink Creek, havde de en lille kakkellovn i det ene rum i tiendekontoret hvor hjælpeforeningen holdt til. De måtte lave pindebrænde til ilden, så de havde en slagterkniv liggende på bordet til dette formål. Denne dag, da lektionen skulle til at begynde, skar en fra hjælpeforeningens præsidentskab sine fingernegle med slagterkniven. Hun synes ikke at være klar over, hvad hun gjorde; men selvfølgelig kunne de yngre søstre dårligt holde deres latter tilbage”

Tiendekontoret revet blev ned, da det nye kapel blev bygget i 1930.

Postkontorer

I mange år blev posten bragt ud med heste. Eph Peterson og Hans Christian Hansen, som bragte den ud i 16 år, var 2 af de tidlige dages postbærere.

Et postkontor blev etableret i 1878 i Mink Creek. Før den tid blev post modtaget lejlighedsvis fra Franklin postkontor. James M. Keller var den første postmester og William Stone det første postbud. Historien går på, at åbningsdagen af det nye postkontor var alle folk i byen forsamlet og klar til at modtage deres post. Da postbudet ankom, opdagede man, at nøglerne til postsækkene var blevet efterladt i Franklin, Idaho. Det må have været en lang ventetid, mens budet red tilbage til Franklin efter nøglerne. De egentlige postdage var ugens højdepunkter.

County grænser og valg

I mange år lå Mink Creek landsbyen i to counties. Da den blev anlagt, lå den sydlige halvdel i Oneida County med Malad, Idaho som county sæde. Dette nødvendiggjorde lange rejser med forspand til domshandlinger, skoleeksamen og andre legale forretninger.

Sluttelig, Franklin, Idaho, blev etableret som county sæde og den sydlige halvdel af Mink Creek blev en del heraf. Omkring 1919 blev, på grund af anstrengelserne af nogle ledere i samfundet, den nordlige halvdel af Mink Creek, som i mange år havde tilhørt Bannock County med Pocatello, Idaho, som county sæde, del af Franklin County. Med halvdelen af byen i Franklin County og den anden halvdel i Bannock County må county politikken have været meget interessant! Det første valgdistrikt i Mink Creek blev oprettet i 1887. Da blev Nels Graham valgt til fredsdommer og David Miles til politi-betjent.

Elektricitet

Elektriciteten kom til Mink Creek i 1926. Den blev ført over bakken fra Oneida Station af Utah Power and Light Company. Hver familie betalte en fast afgift for at få trukket ledningerne og blive tilsluttet

nettet. Afgiften var 225 \$ for hver familie for pæle og ledninger; men før ledningerne var komplette, måtte de folk, der fik dem, betale meget mere, fordi mange ikke ville betale for det. Folk var meget glade for elektriciteten efter at have haft petroleumslamper og gasbelysning. Det betød også, at de kunne have vaskemaskiner, strygejern, radioer og mange andre elektriske redskaber, hvis de havde råd dertil.

Karen Margrethe Fallentin / Karen Margaret Valentine

Karen var den yngste af 6 børn og eneste pige, en søster var død 11 år før hun blev født.. Karen fortalte, at nogle af hendes lykkeligste dage var når hun red på skuldrene af sine kraftige brødre, som, sagde hun, var meget kønne mænd. Hendes barndom var en lykkelig tid men ikke altid leg. Hendes forældre, som blev regnet for velstående på den tid, ejede en lille gård, hvor de dyrkede hør, havde en frugthave og lidt mejeridrift.

Dygtighed i vævning, havearbejde, ostefremstilling samt andre færdigheder relateret til mejeridrift gjorde hendes evner meget værdsatte og tiltrængte i familien. Dette viste sig ved etableringen af husholdningen i det nye land.

Karen, temmelig beskeden og tilbageholdende, var 165 cm høj og vejede ca. 55 kg. Hendes hår var blødt og bølget og øjnene var dybt blå.

Karen havde mange romancer; men ikke nogen alvorlig før hun mødte Jens, som var en ærgerrig, religiøs ung mand. Hans vedværende bejlen vandt hendes hjerte og bar endda frugt, før de blev gift. På rejsen over Atlanten blev Karen ramt af den samme feber, som forvoldte deres datter Annines død. Om denne sygdom sagde hun. ”Jeg havde en overflod af brunt krøllet hår, som jeg var meget stolt af. Under min sygdom mistede jeg næsten alt. Mit hoved var så koldt, at jeg bar et kniplingstørklæde for at holde det varmt”. Hun fortsatte med at bære et tørklæde til hun døde, skønt hun havde lige så meget hår som alle andre folk. Det var hvidt og meget krøllet.

Hun fortalte også, at da de startede turen over prærien, havde hun en pæn kjole på; men da de nåede frem hang den i laser. Mit skørt havde fanget hver eneste tornet busk på vejen. Jeg bar vores tilbageværende barn, Theodore, i mine arme indtil jeg blev så udmattet, at jeg dårligt kunne bevæge mig. Min mand lavede en lille plads bag i vores vogn for vores lille dreng. (På det tidspunkt var Karen også gravid, f. an.). Hver vogn måtte ikke have mere end 2500 pund af bagage og forsyninger. Derfor blev mange af vores udvalgte ejendele efterladt på vejen.

De havde bragt med sig alle mulige slags frø og familietraditioner fortæller, at det var disse frø, der startede de første frugt- og bær haver i Mink Creek.

Tillæg 1

Nørre herreds skøde-og panteprotokol litra I 1840-1850 fol. 354.

1ste Classe N° 5, 2 Rbd 64 sk Underskrevne Peder Jørgensen Kjøller, boende
1847 paa 47de Selveiergaards Fortoug i Clemensker Sogn
med beskikket Curator Gaardmand Jens Koefoed paa 49de Selveiergaard i samme
Sogn, tilstaar ved dette mit Skiøde at have solgt ligesom jeg herved fra
mig og Arvinger sælger og eiendommelig overdrager til min broder Jens Mo-
gensen Kjøller de mig tilhørende Parceller N° 14 og 15 paa den 8de Vor-
nedegaard i Clemensker Sogn, af Hartkorn 1 Skp: 3 Frd: 2 Alb: samt mit iboende
Huus 14 fag stort paa 47de Selveiergaards Fortoug i samme Sogn, tilligemed
alt mit Løsøregods for Kiøbesumma 200 Rbd skriver To Hundrede
Rigsbankdaler, som er betalt og hvorfor qvitteres, samt imod at Jørgen
Pedersen, af hvem jeg i Følge Skiøde af 2^{den}, læst 8de December 1843 har til-
skiødet mig bemeldte Eiendomme, og hans Datter Ane Elisabeth, i
begges Livstid skal have frit Ophold i Huset og der forsynes med det fornødene
Klæde, Føde, Reenlighed og Oppasning, samt bekoste deres anstændige og
christelige Begravelse, og skal dette Undentag hæfte med 1ste Prioritet paa
Huus og Løsøregods samt med 2^{den} Prioritet paa Parcellerne næst efter 200 Rbd,
Eiendommen overtager Kiøberen strax samt svarer fra Dato alle deraf

gaaende Skatter og Afgifter. Og skal derfor anførte bemeldte Parceller
 N° 14 og 15 fra 8de Vornedegaard i Clemensker Sogn og Huset paa 47de Selveiergaards
 Fortoug i samme Sogn samt Løsøregods følge og tilhøre min broder Ungkarl
Jens Mogensen Kiøller og Arvinger som deres sande og lovlige Eiendom med de Rettig-
 heder og Forpligtelser hvormed jeg have eiet og besiddet samme og som Skiøde og Ad-
 komster hjemler, fri og frelst for hver Mands Til og Paatale. Med Hensyn til det
 stemplede Papiers Brug bemærkes Kiøbesummen er 200 rd
 Den aarlige Forsørgelse til Jørgen Pedersen og Datter anslaaet til 32 rd
 som for 5 Aar er 160 --
 Deres Begravelse 30 --
 390 rd

Til Bekræftelse under min og Curators Haand i Vidners Overværelse
 Udstædt i Hasle d: 11te Januar 1847

Til Vitterlighed	Peder Jørgensen Kiøller
Møller A. Spanner	(m. f. P.)
	Curator Jens Koefoed

Kiendelsespengene af de indbemeldte Parceller er Dags Dato indbetalte i Amtstuen
 med 2 Rbd; Huilket, saavelsom at disse ikke til Dato ved Amtstuen resterer Kon-
 gelige eller andre Skatter og Afgifter herved attesteres

Bornholms Amtstue d. 13de Januar 1847 M. P. Lund

Nordre Herreds Overformynderie har intet imod dette Skiødes Tinglæsning at er-
 indre. Rasch

læst inden Nordre Herredsting d. 22de Januar 1847 attesterer Larsen Paludan
 Protokol Fol: 354b – 355 De solgte Eiendomme findes ikke behæftede med anden
 tinglæst Gjæld. Paludan

Gebyhr. Tinglæsningen som Skiøde § 67 1rd 2mk, Attester 4mk, Protocol 1mk 14sk, 20% 2mk 12sk
 Copier 1mk 14sk, er 3rd 8sk; skriver p. p. Gebyhr for Tinglæsningen som Pantedocument
 § 66 3mk 5sk, Attester 2mk 10sk, 20 % 1mk, er 1rd 3mk 10sk; skriver p. p. ½PC:
 Afgift til Kongens Casse betalt med 1rd 3mk 11sk; Paludan

Den i Skiødet indeholdende Undentagskontrakt til Jørgen Pedersen og Datter udslettet
 d. 16de Februar 1850, ifølge Qvittering af 4de December 1847

3^{die} Cls. N° 5. 24 Skilling: I Anledning af den i vedhæftede Skiøde og Dags Dato
 1847 ommeldte Handel imellem os underskrevne Peder Jørgen-
 sen Kiøller og Jens Mogensen Kiøller om Parcellerne N° 14 og 15 fra 8de Vorne-
 degaard og et Huus paa 47de Selveiergaards Fortoug i Clemensker Sogn samt Løsøre-
 gods for Kiøbesumma 200 Rbd: samt Undentag, har ingen skriftlig Kiøbecon-
 trakt forud været oprettet; Huilket herved attesteres.

Hasle, d: 11te Januar 1847

Peder Jørgensen Kiøller	Jens Mogensen Kiøller
(m. f. P.)	(m. f. P.)
Curator Jens Koefoed	Curator Mons Mogensen Kiøller
	(m. f. P.)

1ste Classe N° 3, 1 Rbd 32 sk Underskrevne Jens Mogensen Kiøller boende paa
 1847 47de Selveiergaards Fortoug i Clemensker Sogn med be-
 skikket Curator Mads Mogensen Kiøller paa 26de Selveiergaards Grund i samme Sogn,
 tilstaaer herved at have modtaget til Laans og skyldig at være til min broder
Peder Jørgensen Kiøller, der opholder sig paa 39de Selveiergaards Hovedlod, ligeledes
 i Clemensker Sogn, den Summa 200 Rbd, skriver To Hundrede Rigsbankdaler.
 Denne Capital der paa Creditors Side er uopsigelig i to Aar fra Dato, forpligtiger

jeg mig til efter den Tid skadesløs at tilbagebetale efter et halvt Aars foregaaende Opsigelse, samt aarlig og fra afvigte Nyeaar at forrente samme med 4PC:, hvilken Rente betales eengang om Aaret ved hvert Aars Nyeaar. Til Sikkerhed for skadesløs Betaling af Capital og Renter samt alle i Tilfælde af Søgmaal paagaaende Omkostninger, pantsætter jeg herved med første Prioritet Parcellerne mig i Følge Skiøde af Dags Dato (tilskiødede) Parceller N° 14 og 15 fra 8de Vornedegaard i Clemensker Sogn. Pantet forbin-der jeg mig til forsvarligen at vedligeholde og forsømmer jeg saadant, paadra-ger det Restance af Skatter og Afgifter eller udebliver med Rentens Betaling mere end 14 Dage efter Forfaldstiden, er Capitalen strax og uden videre Opsigelse forfalden til Udbetaling. I øvrigt underkaster jeg mig i Søgemaalstil-fælde den ved det af 25de Januar 1828 hjemlede hurtige Retsforfølgning. Denne Panteobligation, der tinglæses paa min Bekostning, tilstaaes under min og Curators Haand i Vidners Overværelse.

Udstædt i Hasle d: 11te januar 1847

Til Vitterlighed
Møller A. Spanner

Jens Mogensen Kiøller
(m. f. P.)

Curator Mons Mogensen Kiøller
(m. f. P.)

Nordre Herreds Overformynderie har intet imod denne Obligations Tinglæsning at erindre.

Rasch

læst inden Nordre Herredsting, d: 22de Januar 1847, attesterer Larsen Paludan
Protocol Fol: 355 De pantsatte Parceller er ikke behæftede med anden tinglæst
Gjæld. Paludan

Gebyr: Tinglæsning 5mk 5sk, Attest 2mk 10sk, Protocol 15sk
20 % 1mk 12sk, Copier 15sk, er 1rd 5mk 10sk; skriver p. p.; er betalt Paludan
Udslettet d. 11te januar 1850 Ifølge Qvittering af 3de Septbr. 1847

Tillæg 2

Nørre herreds skøde-og panteprotokol litra I 1840-1850 fol. 549b.

1te Classe N° 5, 2 Rbd: 64 Skill. Underskrevne Jens Mogensen Kiøller
1847 boende paa 11te Selveiergaards Grund i Rø

Sogn, tilstaaer ved dette mit Skiøde og vitterliggiør, at have solgt lige-
som herved, med Curator Gaardmand Mads Mogensen Kiøller,
paa 26de Selveiergaards Grund i Clemensker Sogn, fra mig og Arvinger
sælger og skiøder til Casper Henrich Kofoed, hans Hustru Pou-
line Hansine Møller og deres Arvinger, de mig I Følge Skiødet af
11te Januar d. A., tinglæst 22de Januar derefter, tilhørende Parceller
N° 14 og 15 fra den 8de Vornedegaard i Clemensker Sogn, af Hartkorn
1 Skp 3 Frd 2 Alb., samt mit ligeledes eiede Huus paa 47de Selveier-
gaards Grund i samme Sogn, 14 fag stort, for Kiøbesumma 300 Rbd,
skriver Tre Hundrede Rigsbankdaler, som er berigtiget saaledes
at Kiøberen overtager den i Parcellerne indestaaende Prioritet 200 Rbd
og Resten er mig betalt, saa at der for samme herved meddeles vedbør-
lig Qvittering; samt imod at Gaardmand Jørgen Pedersens Datter Ane
Elisabeth i sin Livstid skal have Ophold paa Huset og der forsynes
med al fornøden Klæde, Føde, Reenlighed og Oppasning, samt ved hendes
dødelige Afgang bekoste hendes anstændige og christelige Begravelse; men
skulle bemeldte Ane Elisabeth Pedersen imidlertid blive utilfreds med
at have Ophold og Forsørgelse paa Huset er hun berettiget til at ud-
flytte efter et Fierdingsaars foregaaende Opsigelse, og i stedet for samme

har Kiøberen da at betale hende aarlig 16 Rbd, skriver sexten Rigsbankdaler, som erlægges forud for det kommende Aar, og skal dette Undentag fæste paa de ovennævnte Parceller med 2^{den} prioritet næstefter de anførte 200 Rbd. For øvrigt sælges Eiendommene hæftelsesfrit; og Kiøberen, der har taget samme i Besiddelse, svarer som hidtil alle deraf gaaende Skatter og Afgifter. Thi skal bemeldte Parceller N° 14 og 15 fra den 8de Vornedegaard i Clemensker Sogn, og det anførte Huus paa 47de Selveierg: Grund i samme Sogn, følge og tilhøre Casper Henrich Kofoed og hans Hustru Poulina Hansine Møller og Arvinger, som deres sande og lovlige Eiendom, med Rettigheder og Forpligtigelser hvormed jeg har eiet og besiddet samme og som Skiøde og Adkomster hjemler for frelst for Anke og Paatale, hvorfor jeg hjemler og indestaaer. Saaledes udstædes dette Skiøde under min og Curators Haand i Vidners Overværelse. Udstædt i Clemensker Sogn d: 9de Decembr: 1847 Jens M. Kiøller

(m. f. P.)

Til Vitterlighed: Mads M. Schou Som Qurator: Mads M. Kiøller
Peder Hansen (m. f. P.)

Kiendelsespengene af indbemeldte Parceller er Dags Dato betalte i Amtstuen med 2 Rbd, hvilket, saavelsom at der af den overdragne Eiendom ikke til Dato reterer Kongelige eller andre Skatter, herved attesteres. Bornholms Amtstue d: 18de Decembr: 1847 H. P. Lund

Dette Document bedes læst som Skiøde alleene. J. Dam

Nordre Herreds Overformynderie finder intet at erindre imod dette Documents Tinglæsning. Jørgensen

Læst som Skiøde inden Nordre Herredsting, d: 11te Januari 1850 attesteres
Jørgensen Paludan

Protocol: I Fol. 549b-550 Foruden det i Documentet selve berørte Undentag mod 2^{den} Prioritet næstefter 200rd, i Følge Forskrivning af 11te, læst 22de Januari 1847, findes de solgte Eiendomme ikke yderlige behæftede. Paludan
Gebyr: Tinglæsning § 67 2rd, Attester 1rd, Protocol 1mk 14sk, 20 % 3mk 15 ¾ sk,
Copier: 1mk 14sk, i alt 4rd 1mk 11 ¾sk; skriver p. p.; betalt Paludan
½ PC: Afgift til Kongens Casse betalt med 1rd 3mk. Paludan

3^{die} Cls N° 5, 24 Rbs Angaaende den i vedhæftede Skiøde af Dags Dato
1847 ommeldte Handel imellem underskrevne Jens

Mogensen Kiøller og Casper Henrich Kofoed, om Parcellerne N° 14 og 15 fra 8de Vornedegaard i Clemensker Sogn, og et Huus paa 47de Selveierg: Grund i samme Sogn paa Kiøbesumma 300 Rbd: og aarligt Undentag, har ingen skriftlig Kiøbecontract forud været oprettet; Huilket herved attesteres. Clemensker Sogn, d. 4de Decembr. 1847

Jens M. Kiøller (m. f. P.) Casper H. Kofoed

Qurator: Mads M. Kiøller (m. f. P.)

Alle indestaaende Hæftelser ere udslættede. d. 22/4 1850

Tillæg 3

Nørre herreds skøde-og panteprotokol litra K Fol. 162

1te Classe N° 6, 3 Rbd 32 sk Underskrevne Jens Mogensen Kiøller
1852 Huusmand og boende i Clemensker Sogn, tilstaaer med dette mit Skiøde at have solgt ligesom jeg herved fra mig og

Arvinger sælger, skiøder og overdrager til Huusmand Jens Andersen Munch og Hustru Karen Kirstine Johnson, den mig hidtil tilhørende Parcel fra den 39te Selveiergaard i Clemensker Sogn, N° 10, samt derpaa staaende Huus og Stubveirmølle med Inventarium og Tilbehør, alt for Kiøbesum 450 Rbd, skriver Fire Hundrede og Halvtreds-sindstve Rigsbankdaler, som af Kiøberen er berigtiget og som jeg herved meddelers Qvittering. Eiendommen overdrages hæftelsesfrit og Kiøberen der har overtaget samme i Besiddelse svarer som hidtil alle deraf gaaende Skatter og Afgifter. Thi skal derfor bemeldte Parcel N° 10 fra den 39te Selveiergaard i Clemensker Sogn med derpaa staaende Huus og Stubveirmølle med Inventarium og Tilbehør, herefter følge og tilhøre Jens Andersen Munch og Hustru Karen Kirstine Johnson som deres sande og bestandige Eiendom, med de Rettigheder og Forpligtigelser hvormed jeg har ejet og besiddet samme og som Skiøde og Adkomster hjemler fri og frelst for hver Mands Til og Paatale hvorfor jeg hjemler og indestaaer. Saaledes udstædes dette Skiøde under min Haand i tvende tilkaldte Vitterligheds Vidners Overværelse. Clemensker Sogn, d. 10de pril 1852

Til Vitterlighed W. Wallentinsen Jens Mogensen Kiøller
Jens Hansen (m. f. P.)

Kiendelsespengene af indbemeldte Parcel er Dags Dato betalt i Amtstuen med 1 Rbd, hvilket, saavel som at de til Dato ikke refterer Kongelige eller andre Skatter af denne Eiendom herved attesteres. Bornholms Amtstue, d. 30te April 1852

M. P. Lund

Nordre Herreds Overformynderie finder intet at erindre imod dette Documents Tinglæsning. Jørgensen

Læst inden Nordre Herredsting, d. 30te April 1852, attesterer Jørgensen Paludan Protokol K Fol. 162 det anmærkes at Sælgeren ingen tinglæst Adkomst har til den solgte Stubveirmølle, og hvad Parcellen belanger da har han vel saadan Adkomst dertil, men den person der overdrog ham samme, nemlig Jens Kofoed, havde selv kun tinglæst Adkomst til den østre Deel. Paludan
Gebyr: Tinglæsning § 67 2rd 3mk, Attester 1rd 1mk 8sk, Protocol: 1mk 14sk 20 PC 4mk 14sk Copier 1mk 14sk, i alt 5rd 1mk 2sk, skriver Fem daler, een mark, to skilling ½ PC Afgift til Kongens Casse 2rd 1mk 8sk Paludan

3^{die} Classe N° 6, 30 skil: Angaaende den i vedhæftede Skiøde af Dags Dato 1852 ommeldte Handel imellem undertegnede Jens Mogensen Kiøller og Jens Andersen Munch, om Parcellen N° 10 fra 39te Selveiergaard i Clemensker Sogn, med derpaa staaende Huus og Stubveirmølle med Inventarium og Tilbehør for Kiøbesum 450 Rbdr., har ingen skriftlig Kiøbecontract forud været oprettet; hvilket herved attesteres

Clemensker Sogn, d: 10de April 1852

Jens Mogensen Kiøller Jens Andersen Munch

NOTER

- 1) Samtlige datoer for fødsel, dåb, konfirmation, vielse, død, begravelse samt af-og tilmelding er taget fra de relevante kirkebøger.
- 2) Dette er berettet af Peter Johnson, en af gruppen som gik ind i LDS og levede en tid i Mantua Utah.

- 3) History of The Scandinavian Mission af Andrew Jenson, Assistent Church Historian, trykt af Deseret News Press, Salt Lake City, Utah, 1927. Uddrag.
- 4) Taget fra afganglisten i Vestermarie kirkebog 1852.
- 5) Se note 3.
- 6) Carter, Kate B., ed. Our Pioneer Heritage. 20 Vols. Salt Lake City: International Society, Daughters of Utah Pioneers, 1958-1977. Vol. 9, p. 395.
Hans Hoth. Diary: (Translated from German script by Peter Gulbrandsen), (Mss C-F 67) pp. 2-62. (The Bancrift Library, University of California, Berkely) (HDA)
Christian J. Larsen: Journals (Ms 1090), vol. 4 (manuscript translation) pp. 90-104, 110. (HDA)
- 7) Se note 6) p. 395-396
- 8) Kilde: Customs (FHL # 200,177); SMR, 1854 (FHL # 025,696).
- 9) History of The Scandinavian Mission, p. 88
- 10) Når der står Staterne, skyldes det, at mange af de nuværende stater i USA kun var territorier eller bare områder af kontinentet på det tidspunkt. Området var mexicansk, da mormonerne ankom. Da de kom til området kaldte de det State of Deseret, (Deseret betyder honningbi). I 1848 blev en traktat indgået og det blev amerikansk under navnet Utah Territory. Utah blev først stat i 1896 grundet deres polygami. Dette endte officielt samme år.
- 11) The Valley. Her menes the Salt Lake Valley.
- 12) Fortalt af Kloa Keller Larsen, datter af Karen, i 5. kapitel i bogen. ”James Morgan Keller Jr. and Mary Ellen Baird Keller. Their History and Legacy”.
- 13) Latter-Day Saint Biographical Encyclopedia: A Compilation of Biographical Sketches of Prominent Men and Women in The Church Of Jesus Christ of Latter-Day Saints, Andrew Jenson.
- 14) History of Box Elder County, Publication of the Daughters of the Utah Pioneers, 24. kapitel, side 285.
- 15) Church Chronology [to 1913], Andrew Jenson, A Record of Important Events Pertaining to the History of the Church of Jesus Christ of LDS. Printed at the Deseret News, Salt Lake City, Utah, 1914, entries for December 13, 1888, and May 13, 1889.